

ענייני פסח מבעל הסולם זצ"ל ותלמידיו

אוסף מאמרים מבעל הסולם זצ"ל ותלמידיו ששמעו מפיו בענייני פסח
האגרות מקורן מספר "אגרות הסולם" בהוצאת עמותת "אור הסולם"
הערות השוליים על האגרות מופיעות בספר "אגרות הסולם"

מוגש לחברי אור הסולם: מרכז מורשת בעל הסולם

בהוקרה למתנדבים אשר ליקטו את החומר

אור הסולם

"אור הסולם" - מרכז מורשת בעל הסולם

www.orhasulam.org

יד בנימין		אגרות הסולם	
28	בענין חג פסח	3	דף מח'
30	מצה היא רפואה אולם העיקר הוא לחם החמץ	7	דף נו'
32	פסח ענין החרות	9	דף קנו'
33	שיעור בזהר אמור סע' קכח'	12	דף קא'
34	זורעים בדמעה ברינה יקצורו	שמעתי	
	הרה"צ דוד מינצברג זצ"ל	16	ויבן ערי מסכנות
35	טעם שבת הגדול		וירא ישראל את מצרים
	הרה"צ רמ"ב למברגר זצ"ל	22	טעם שלא נוהגים לאכול אחד אצל חברו בפסח
35	הגלות גורמת שהעבודה היא בפנימיות	23	טעם הצנעת המצות
35	פסח בחי' חיה שבועות בחי' יחידה	23	זהר אמור סע' קכח'
35	כל ישראל צריך להשיג כל התורה	25	כל פעולה עושה רושם
36	כל הנזהר בפסח ממשוהו חמץ	27	ענין חג הפסח
36	ענין גלות מצרים		הרה"צ מ"י וינשטוק זצ"ל
37	כל המחלה שמתה במצרים וגו'	27	שיעור הגאולה הוא לפי שיעור הגלות
37	סגולת חודש ניסן		
37	בחורין ובסדקין		

אגרת יב

ואני מבין שאינכם עוסקים כל כך ביחודין דמוחא וליבא כחפצי, עם כל זה עשו כפי כחכם, ותשועת ה' כהרף עין, והעיקר שלפניכם עומד היום הוא אחדות החברים, והתאמצו בזה יותר ויותר, כי יש בה לשלם בעד כל החסרונות.

ואיתא¹, "תלמיד שגולה, גולין את רבו". פירוש, שהיה קשה לחז"ל, איך אפשר שישלטו קטרוגים בתורה ועבודה של התלמיד שיגרשו אותו מלהסתפח בנחלת ה', אחר שהוא דבוק ברב אמיתי. ועל זה תירצו, כי בעת ירידת התלמיד, ידמה לו כמו הרב גם הוא ירד ח"ו עמו. וכיון שכן, הרי באמת כן. כלומר, שלא יוכל להנות מרבו, אלא כפום מה דמשער בלבו. ואם כן אין לו אלא רב שפול וירוד, בו במדה שמדד אותו, ועל כן גולין את רבו עמו. וד"ל.

תחילת גלות מצרים והשעבוד מתחיל מהפסוק (שמות א, ח) "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף". פירוש, שנתגלה שליטה חדשה במוחם של כל אחד ואחד, שליטה חדשה מקרוב, כי נפלו ממדרגתם הקדומה, וכנ"ל שתלמיד שגלה

ועש"ק שמות פ"ה ורשה

לכבוד בני הישיבה דעטור רבנים

ה' עליהם יהיו

תודות לה' שהשגתי מכם ג' מכתבים. הן אמת שלפי החשבון הייתי צריך להשיג מכם ארבעה מכתבים, עם כל זה מחויב אני להודות. ומצער אנכי על שלא השגתם עוד ידיעה ממני, וכבר כתבתי לכם שלשה מכתבים, ומכתבי הראשון כתבתי ע"י אדרעסן דרך ווין², מפני שאמרו לי שלא ישא יותר משמונה ימים, ועכשיו אשוב שמכתב זה נאבד לגמרי, אבל על שני מכתבים האחרונים אתפלא מאד. בשבוע שעבר השגתי תלגרמא מכם, ואע"ג שלא הייתי אז בביתי, הוטב לכם על ידי אבי מורי נ"י שזה וודאי השגתם.

ואצטער מאד על אברים המדולדלים³ שסיבות החיצוניות גברו עליהם מלהסתפח עמכם, יתן ה' שיחזקו ויוכלו להתחבר עמנו ויהי ה' עמהם.

¹. כתובת דרך וינה.

². תלמידים שהצטרפו לשיעורי רבינו, ונתרופפו מסיבת רדיפות והתנגדות מבית ומחוץ וכדומה.

³. מכות י, א: "תלמיד שגלה [בסיבת הריגת נפש בשגגה] מגלין רבו עימו".

פה¹, שסודו הוא בחינת הכרעה והסכמה ש"לא יחל דברו, וכל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ג). ובגלות מצרים היה שליטה לפה רע הנ"ל, והיו חוזרים לסורם. ולכן אע"ג שזכו לאיזו הארה עליונה מט' ראשונות, אמנם לא יכול להיות נבלע בגוף, מפני שפה רע שהוא לעומת פה דקדושה, דהיינו העורף², היה מפסיק השפע היורד מן הראש, ויונק ומוצץ כל השפע שהתחיל לירד בשביל ישראל. וזה סוד שלא היה שום עבד יכול לברוח ממצרים, שפרעה עשה כשוף גדול על פתחי מצרים, כמו שאמרו ז"ל³.

ובזה מובן הפסוק (שמות ג, יט), "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה". פירוש, שהשי"ת הודיע על ידי משה עבדו, ששום יד חזקה וכוחות שבעולם לא יועילו על קליפה רעה זו, מפני שאינה נכנעת אלא מפני השי"ת בכבודו ובעצמו. שזה סוד "אני - ולא

גולין את רבו עמו, וממילא לא ידעו את יוסף, כלומר, שלא השיגו אותו אלא כפי מה ששיערו בלבם, ולכן ציירו בלבם תמונת יוסף כמוהם עצמם, וממילא לא ידעו את יוסף והתחיל השעבוד. דאם לא כן, ודאי היה הצדיק⁴ מגין עליהם, ולא היה מצוייר להם כלל בחינת גלות ושעבוד.

ומפורש שעבודם בחומר ובלבנים⁵. חומר, הוא סוד עון החומר שדנין בזה על המחשבה. ובלבנים, הוא סוד התשובה, שזכו לרחמים עליונים, והשיגו לשעתם אור עליון מאמונת האבות הקדושים, ונתלבנו מעונותיהם. אלא שלא היה לתמידות, והיו מתגלגלים ובאים מחמת זה בכל עבודה בשדה, דהיינו, המשך עבודה קשה הנוגע בכל שאר המצוות. כמו שאמרו ז"ל (ברכות סא, ב), בינונים זה וזה שופטן.

ולכן נקראת קליפה זו פרעה, אותיות פ"ה ר"ע. פירוש, דבחינת מלכות שבמוחין נקרא

¹ תלמוד עשר הספירות חלק ג' לוח התשובות פ'.

² עי' שער הכוונות פסח דרוש א' שפרעה הוא בחי' עורף (פרעה אותיות העורף).

³ רש"י שמות יח, ט בשם המכילתא. ועי' עוד לקמן אגרת ס"ה.

⁴ יוסף הוא בחי' צדיק כמובא בהרבה מקומות, עי' זוהר בראשית א' אות קמח ועוד.

⁵ שמות א, יד: "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבודה בשדה".

ועל זה התלונן משה רבינו
מהימנא לפני השי"ת כי יאמרו לא
נראה אליך ה'. פירוש על דרך
הנ"ל: "ויקם מלך חדש על
מצרים אשר לא ידע את יוסף",
שבעת ירידתם "לחומר", יכפרו
גם בגדלות משה רבינו מהימנא,
ואם כן איך אפשר שמשה יגאל
אותם מתחת קליפה רעה וחזקה
כזו.

ולכן מסר השי"ת ג' אותות
שיראה משה לפני בני ישראל,
ולמד אותו לסדר אותות אלו
לפניהם בזה אחר זה, והבטיח
השי"ת לו שיעזור לו מן השמים
שיהיה סיפק בידו להראותם,
ואחר שיקבלו בני ישראל ממנו
את האותות האלו, יבואו לשמוע
בקולו של משה, ואז יוכל לגאול
אותם מגלות המר הזה.

ועתה אבאר סוד שלושת האותות:
אות א' התהפכות המטה לנחש
ונחש למטה. אות ב' בהוצאת ידו
ולא מחיקו נמצא מצורעת כשלג,
ובהוצאת ידו מחיקו הנה שבה

שמות ד ב-ד: "ויאמר אליו ה', מה זה
בידך. ויאמר, מטה. ויאמר, השליכהו
ארצה. וישליכהו ארצה ויהי לנחש. וינס
משה מפניו. ויאמר ה' אל משה, שלח ידך
ואחוז בזנבו, וישלח ידו ויחזק בו, ויהי
למטה בכפו.

שליח"ט, וזה סוד (שמות ג, כ-כא)
"ושלחתי את ידי והכתי במצרים
וכו' ונתתי את חן העם הזה בעיני
מצרים וכו'".

ועתה בא נבוא לפרש לכם בעזהשי"ת
בשורת הגאולה ושליחות משה. כתוב
(שמות ד, א): "ויען משה ויאמר והן
לא יאמינו לי וכו' כי יאמרו לא
נראה אליך ה'". פירוש, דכיון
שפה דקדושה היה בגלות, בסוד
"כי כבד פה וכבד לשון אנכי"
(שמות ד, י), ולכן היה משה רבינו
מהימנא טוען לפני השי"ת "והן
לא יאמינו לי", כי אם אפילו
אקשר את ישראל עמי ואוריד
להם איזה השפעה, הלא קליפת
פרעה מוצץ וחומס אותה
מעמהם. ואע"ג שדביקים עמי,
עם כל זה לא ישמעו בקולי.

פירוש, שבעוד שיש להם שליטה
לקליפת פרעה, ופה ודבור
בגלות, מכל מקום אם היו
מאמינים ברבינו מהימנא כראוי,
היו יכולים בני ישראל לשמוע
בקולו של משה, שהוא למעלה
מפה ודבור, ואם היו מתחזקים
בזה, ודאי היו נצולים מקליפת
פרעה.

ט. שמות יב, יב: "ועברתי בארץ מצרים
בלילה הזה והכיתי כל בכור... אני ה'".
וברש"י: "אני בעצמי ולא על ידי שליח".

כבשרו^א. אות ג' שבשפיכת מימי היאור ליבשה יהיה לדם^ב.
ואפרש עכשיו איך הראה אותם לישראל. שבידו של הגואל היה מטה, שהוא סוד רעיא מהימנא שיש מטה בידו להטות לבן של ישראל לאביהם שבשמים, ואם שמשליכהו ארצה, פירוש, שבני ישראל לוקחים את מטהו לשמש עמו כרצונם ('ארצה' כמו לרצון). "ויהי לנחש", פירוש, שנראה להם חטאם כמו בעלי חי, שמעיקרו טרם קרבו למטהו, היה חטאם בבחינת דומם, ואחר שקרבו את עצמם למטהו, נעשה לנחש ממש, עד "וינס משה מפניו" (פירוש, לפום מאי ששיערו ישראל בעצמם על דרך "לא ידע את יוסף" כנ"ל^א).

ד'. זוהר במדבר אות נ', ובהסולם: "עתה שישראל הם בגלות, ודאי שהמלכות הולכת כנחש, כי דרך הנחש הוא, כשהוא כופף ראשו לעפר, הוא מעלה זנבו, והזנב שולט ומכה כל אלו הנמצאים לפניו. אף כך עתה כשישראל הם בגלות, עושה המלכות ג"כ כאפן הזה של הנחש, שהראש כפוף לעפר, והזנב, דהיינו המדרגה התחתונה הנ"ל, שולט. מי עשה שהזנב יתעלה למעלה וישלוט ויכה, הוא הראש שנתכופף למטה. ועם כל זה, מי מנהיג את הזנב, ומי מסייע את הזנב לנסיעותיו, הוא הראש הזה, אע"פ שהוא כפוף לעפר, הוא מנהיג נסיעותיו של הזנב. משום זה אומר הכתוב, קולה כנחש ילך". ע"כ.

ובברכת-שלום שמעתי (מאמר קצו) מבאר זאת רבינו בדרך העבודה: "ועוד מאמר יש בזה, שהנחש כפף לרישא ומחי בזנביה. היינו, שלפעמים הוא נותן לאדם, שיקבל עליו את עול האמונה, שהוא בחינת למעלה מהדעת. שזה הוא ענין "כפיף לרישא", אבל מחי "בזנביה". בזנביה, אפשר לפרש, בסופו. שמה שכף לרישא, היה בכדי שבסופו יקבל בעמ"צ לקבל. זאת אומרת, מה שנתן לו מקודם רשות לקבל עליו את האמונה, היה בכדי שאח"כ יקח הכל לרשותו. כי הקליפה יודעת, שאין מקום לקבל שפע, אלא על ידי הקדושה".

וכעין דבריו אלו מפורש ב"הסולם" (תולדות אות נא) שהנחש הוא רמאי, ומעלים מידת הדין בראשו, ואחרי שמסית את האדם, מגלה מידת הדין בזנבו. עי"ש.

ואחר כך שבא משה להצילם מנשיכת הנחש, היה אוחז את הנחש בזנבו ולא בראשו. כי גואל שקר כשבא להציל לישראל, אוחז את הנחש בראשו, לפצץ את

^א. שמות ד ו-ז: "ויאמר ה' לו עוד, הבא נא ירך בחיקך, ויבא ידו בחיקו, ויוציאה, והנה ידו מצורעת כשלג. ויאמר, השב ירך אל חיקך, וישב ידו אל חיקו, ויוציאה מחיקו, והנה שבה כבשרו".

^ב. שמות ד, ט: "ולקחת ממימי היאור ושפכת היבשה, והיו המים אשר תקח מן היאור והיו לדם ביבשת".

^ג. בד"ה תחילת גלות מצרים.

כי העובד מיראה נקרא זווגו על דרך הכפיה, והבן. עד שיאמר השי"ת ויגלה רצונו לו ויאמר לו רוצה אני בעבודה זו, ואיגלאי מילתא למפרע שאינו שום כפיה, אלא זווג ממש באהבה ורעות.

וזה סוד, "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה" (משלי לא, כו), שבפתיחת הפה מתגלה חכמה עילאה, כי בו בשעה שנפרדת קליפת פה רע מקדושה, יוצא פה דקדושה לאור עולם, שזה סוד פתיחת הפה להרוחה, ואין עוד פגע רע ליחל דברו, כי "יודע תעלומות מעיד עליו שלא ישוב לכסלו עוד"¹⁰, ומיד זוכה לחכמה עילאה, כי גילוי חוק ומשפט¹¹ באים תמיד ביחד, וזה סוד "פיה פתחה בחכמה".

וכיון שהגיע לגילוי חכמה, שלא זכה בה אלא על ידי יגיעתו הקודמת בזווגים שלו על דרך הכפיה, נמצא, שלולא לשון דנוקבא, שבה סגולת היגיעה, לא

¹⁰. ע"פ רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב ותהילים פה, ט. ומצוטט זאת רבינו בלשונו בהקדמה לתע"ס: "היכי דמי תשובה, עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד" (עי' בהקדמה לתע"ס אות נו ואילך שמבאר מדרגה זו).

¹¹. בזהר ובסולם בשלח אות שטמ: חוק – זהו המלכות, משפט – אלו המוחין המתגלים על ידה.

שאו פועל באמת בקרב לבם, להטותם לכף זכות, ואחר שמקבלים בני ישראל את האות הזה, נותן לו השי"ת רשות ויפוי כח להראותם אות השני.

וכבר פרשתי לכם דברי חז"ל¹⁰, יקריב אותו וכו' לרצונו, הכיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. כי לזוהמא דחויא שדנין על המחשבה, יתוקן זה בקרבן עולה המכפר על המחשבה¹¹.

אמנם גם הקרבת הקרבן צריך להיות באהבה ויראה, ומי שצריך לקרבן, אפשר לו להתאמץ על בחינת יראה, אבל לא באהבה, כידוע. ואם כן גם הקרבן נפסל מחוסר אהבה. ועל זה מתרצים חז"ל: "כופין אותו" – את השי"ת, ועל דרך "נצחוני בני"¹².

¹⁰. הגמרא במסכת ראש השנה (ו, א) דורשת על הכתוב "אדם כי יקריב מכם קרבן לה": "יקריב אותו – מלמד שכופין אותו. יכול בעל כרחו, תלמוד לומר 'לרצונו'. הא כיצד? כופין אותו עד שיאמר רוצה אני".

עי' עוד בביאור מאמר חז"ל זה בברכת-שלום שמעתי מאמרים קלו, קנג.

¹¹. זהר פנחס אות תרעז: "עולה מכפרת על הרהור הלב".

¹². בבא מציעא נט, ב. בברכת-שלום שמעתי (מאמר קלו) מוסיף על האמור כאן: "אומר הבורא 'נצחוני בני', היינו, אני נתתי לכם רצון לקבל, ואתם מבקשים ממני שאתן לכם במקומו רצון להשפיע".

שחוק ומשפט קשורים זה בזה כב' ריעין דלא מתפרשין, אז הולך השפע בדרכיו כדבעי.

ובזה תבין הפסוק, "ויבא ידו בחיקו", שהוא סוד קבלת החוק, "ויוציאה", שבא להמשיך התפשטות הדעת, ואינו מתחזק להיות דבוק גם בשורש שהוא סוד החיק, ואז "והנה ידו מצרעת כשלג". ומתרגמין ביונתן בן עוזיאל "והא ידיה סגירתא", שנסגרו מבואות השפע. ואין התיקון זולת להתחזק פעם ב', "וישוב ידו אל חיקו", בקבלת החוק, ואז "ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו", פירוש, שהחוק מתלוי ומתחבר אל הוצאת יד, וחוק ומשפט מחוברים. ואז שב מהלך החיים והשפע למקומו.

וזהו שכתוב (שמות ד, ח) "והי' אם לא יאמינו וכו' לקול האות הראשון"^{כא}, ויוציא ידו ולא מחיקו. "והאמינו לקול האות האחרון", כי יראה שבהוצאת יד מחיקו הרי שב לאיתנו.

ואות הג' הענין עמוק, כי היאור הוא אלוה של מצרים, ופרעה אלוה של היאור, שאמר "לי

היה זוכה לכלום. ממילא איגלאי מילתא למפרע, שאפילו זווגין דכפיה הי' ממש זווגין דאהבה וחיבה ודו"ק. וזה סוד "ותורת חסד על לשונה", "לשונה" דוקא, ולא בלשון אחר.

ונשוב לענינינו, שאות הא', שאחזית משה בזנבו נהפך למטה בכפו, הוא סוד תשובה מיראה, על דרך 'פיה פתחה בחכמה', שמעת הזאת שנקבעת למטה, והקליפה משולחת ואינה חוזרת, מתחיל שורש גילוי חכמה עילאה.

וסוד אות הב' הוא סוד ושורש לתשובה מאהבה, שבהיותו מביא ובא ידו בחיקו בהמנותא עילאה, מתגלה התורת חסד על לשונה, ולא זולתה.

ודו"ק בדבריהם, כי באמת צריך להוציא ידו מחיקו, כי חיקו, הוא סוד אנכי ולא יהיה לך^ב. והוצאת יד, הוא סוד התפשטות הדעת. ואם בשעה שמוציא יד להתפשטות טעמי תורה ורזי תורה, זוכר היטב את שורשו שלא לשנות את טעמו, ויודע בטוב שמוציא ידו מחיקו, ונמצא

^{כא}. בפשטות, כוונת הפסוק אות הראשון לנחש, ואות האחרון להוצאת היד מהחיק. אמנם רבינו מבאר זאת על ב' השלבים שבהוצאת היד.

^ב. ב' הדברות הראשונות בעשרת הדברות (שמות כ, ב-ג). (עניינם מבואר בזהר (יתרו ש): אנכי – בינה, לא יהיה לך – ז"א).

★ ★ ★

בזו הרגע השגתי מכם מכתב ד' מח' טבת, וראיתי של... תאוה באה להתקוטט עמנו, והנאני מאד, כי היה לי עגמת נפש ממוסדנו מחמת שלא שמעתי כלבים צועקים, ויראתי שמא אין פה ישוב, ועכשיו אראה שישוב יש כאן, "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם" (שמות י, כג), וכן יהיה לנו בעזרת ה'. ואל תראו מפחד פתאום^כ (משלי ג, כה), כי כל יראתם אינו אלא מפני שאינם מחוברים עמנו כיאות, והס מלהזכיר מלשנות השם, ואדיבה (אולי צ"ל ואדרבה) סער על ראש רשעים יחולל (ע"פ ירמיהו כג, יט), ושם רשעים ירקב (משלי י, ז), וכבר מתו האנשים המבקשים את נפשנו (ע"פ שמות ד, יט), גם הדגה אשר ביאור מתה (ע"פ שמות ז, כא). ועם ה' נתחזקה, וכל מה שתשמעו תודיעו לי, ובפרטות, ואבקש שכל אחד ואחד יכתוב לי מצבו.

^כ. בפסוק במקור רשום 'פתאום' בכתוב חסר, ויתכן לפי הענין שרבינו יתנון לכתוב 'פתאים', והמעתיק תיקן ל'פתאום'. (ע"י כעין זה אגרת מח).

יאורי ואני עשיתי" (יחזקאל כט, ג), שכבר אמרנו, שפרעה חמס אליו כל השפע שיורד מעל הראש בשביל ישראל.

אמנם, תמצית של השפע שחומס, נתן לישראל. ותמצית זו הניתן על ידי פרעה, נקרא נילוס, והוא משקה לכל הדרים במצרים, ונקרא לחם עצלות, שאין צריך גיעה אחרי^כ. ולכן היה פחד שלא יפגמו בני ישראל אחר גאולת מצרים בלחם אבירים^כ, כמו שקרה במדבר באמרם (במדבר יא, ה) "זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חיים". וזהו התיקון, "והיו המים וכו' לדם ביבשת", כי הכל יראו שנפסלו ממשקה ישראל, שאחר כך הגיע להם מזה דם פסח ודם מילה.

וזהו סוד "צופיה הליכות ביתה" (משלי לא, כז), פירוש, שמימי היאור נהפכו לדם ביבשה, ואז "ולחם עצלות לא תאכל". והוא ענין עמוק ואאריך במקום אחר.

^כ. ע"י רש"י שמות יז, ד בשם מדרש תנחומא: "אין גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה ומשקה את הארץ".

^כ. תהילים עח, כה. כינוי למן. ע"י יומא עה, ב.

^כ. משלי לא, כז: "צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל" (זהו פסוק אחד אחר "פיה פתחת בחכמה" שהוזכר לעיל).

אגרת טו

יום ו' לחדש שבט תרפ"ה לסדר בא
אל פרעה

לכבוד יקירי וחביבי מה"ר
דוד גרו יאיר לעד ולעולמי
עולמים

קבלתי דבריך האחרונים
והיה לי למשיב נפש, ואיני
יודע למה יקשה עליך לבא
בכתבים עמי בכל שבוע כמו
שבקשתי מכם, כי באמת
לטובתכם דרשתי זה, אבל
גדול המצווה ועושה^{כו}
וכפירוש רש"י ז"ל^{כז}, וזהו
העצה שיעצך מכל מראש,
ולמה תשאל לחדשות.

ועיין היטב באלף יומין
דחול^{כח}, כי הם שבילי דנהר
דעה. והיינו דקאמר שמואל^{כט}
"נהירין לי שבילי דשמיא" -
בחינת שבת, "כשבילי
דנהרדעה" - בחינת יומין
דחול. כלומר, מי שלא טרח
בערב שבת מה יאכל בשבת
(עבודה זרה ג, א), ואם כן כל
האורות דשבת נערכין
באורות שמרויחין ביומין
דחול, שזה סוד אלף יומין
דחול^ל.

כח. בזהר פקודי אות קכא, וז"ל
ב"הסולם": "אף על פי שיש הבדלה
לקדש מן החול, יש לו לחול, חלק אחד
מן הקדושה, מצד שמאל של הקדושה.
זהו שכתוב, האלף לך שלמה, שהם
אלף ימים של חול. והם הימים של
הגלות. כמו שיש אלף ימים בקדושה,
כך יש אלף ימים לצד האחר. וע"כ
העירו החברים, שימי הגלות אלף שנה
הם".

כט. ברכות נח, ב: "אמר שמואל, נהירין
לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא".
ל. עי' ברכת-שלום שמעתי מאמר קצב
שמבאר ש'יומין דחול' זה העבודה
בתורה ומצוות, ואפי' עובדין דחול הם

^{כו}. קידושין לא, א: "גדול מצווה
ועושה, ממי שאינו מצווה ועושה".

^{כז}. אולי הכוונה לפירוש תוספות:
"נראה דהיינו טעמא לפי שדואג
ומצטער יותר פן יעבור, ממי שאין
מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה
יניח".

אחר מעורב, ו"אני ולא שליח"^{לד}, כי אין שום כח זולתו, שזה ה' באמת אור הגאולה, כמו שכתוב בהגדה של פסח.

וזה שנתן הקב"ה למשה בדיבור "בא אל פרעה". כלומר, תייחד האמת שכל הביאה למלך מצרים אינו אלא לסוד 'פרעה', להתגלות השכינה הקדושה. וזהו שכתוב, "כי אני הכבדתי את לבו וכו' למען שיתי אותותי אלה בקרבו". פירוש, כי ברוחניות אין אותיות^{לה}, כמו שהארכתי מכבר בזה^{לו}, וכל

ובזה מובן הפסוק (שמות י, א) "בא אל פרעה"^{לא}, והוא סוד השכינה הקדושה בהתגלות, מלשון "יפרע^{לב} את ראש האשה" (במדבר ה, יח), כמו שכתוב בזוהר^{לג}. והענין, שכל כמה שבני ישראל חשבו שמצרים מעבידין אותם ומטרידין אותן מעבדות ה', כל כך היו באמת בגלות מצרים. וכל הטרחא של הגואל לא ה' אלא לגלות להם שאין כאן כח

עבודת ה'. ובשבת מאיר אור בסוד אור החמה, יום המנוחה לחיי עולם וגמר התיקון. וכן משמע שכוונתו כאן (שם) במאמר קפ"ב מבאר זאת באופן אחר בדרך הקבלה).

^{לא}. שמות י, א-ב: "ויאמר ה' אל משה, בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו. ולמען תספר באזני בניך ובן בניך את אשר התעללתי במצרים, ואת אותותי אשר שמתי בם, וידעתם כי אני ה'".

^{לב}. במדבר ה, יח. עי' במפרשים ש"פרע" זהו לשון גילוי.

^{לג}. הכוונה כנראה לזוהר בראשית א' אות שס"א שמבאר לגבי ענין אחר שפריעה זהו לשון גילוי.

^{לד}. רש"י שמות יב, יב על הפסוק "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'" – אני בעצמי ולא על ידי שליח.

^{לה}. אותיות היינו כלים. לשון הרח"ו בשער הקדמות (מובא בתע"ס חלק ז אות לב): "האותיות הם לעולם בחינות הכלים". ומובא ג"כ בתע"ס חלק ה' או"פ נח ועוד.

^{לו}. בתע"ס חלק א' בהסת"פ, פנים מסבירות ענף א', פתיחה לחכמת הקבלה אות א' ועוד מקומות מבאר,

ונמצא, שהשי"ת בכבודו בעצמו הכביד את לבו. ולמה זה. כי לאותיות אני צריך.

וזהו ענין "למען שיתי אותותי וכו' ולמען תספר וכו' וידעתם כי אני ה'". פירוש, שאחר שתקבלו האותיות, כלומר, שתבינו שאנכי נתתי והטרחתי בעדכם בסוד "ולא תסורו מאחרי" ^{לח} וכו', כי תקיימו היטב את האחוריים לי לשמי, ואז תעשה השפע את שלה ותמלא את האותיות ויהפכו המדות להיות ספירות. כי טרם המילוא נקראים מדות, ובמילואם לטובה

כל המוחשות והמושכלות הבלתי נעמים, עליהם נאמר ובורא חושך, כי המציא אותם יש מאין ממש. כלומר, שאין זה ח"ו במציאותו ית' כלל וכלל, אלא שנתחדש עכשיו, אשר השורש לכולם הוא הצורה של "הרצון להנות" הכלול באורותיו המתפשטים הימנו ית'".
^{לח} ע"פ שמואל א' יב, כ: "אל תסורו מאחרי ה', ועבדתם את ה' בכל לבבכם".

הפריה ורביה שברוחניות שורה על האותיות הנשאבים מחומריות דעולם הזה בסוד "ובורא חשך", שאין כאן שום הוספה וחידוש, אלא בריאת החושך שהוא מרכבה מותאמה לגלות האור כי טוב ^{לז}.

שבאור אין כל שינויים, וכל השינויים נבחנים מצד הכלים.

^{לז}. כוונתו למובא באריכות בתע"ס חלק א' בהסתכלות פנימית את ית' : "ודע, דכל ענין החידוש, שהמציא הבורא ית' בזו הבריאה שאמרו ז"ל שהוציא אותה יש מאין, אין זה החידוש נופל, זולת על הצורה של הרצון להנות המוטבע בכל נברא. שיתר מזה, לא נתחדש כלום בסוד הבריאה. שז"ס יוצר אור ובורא חושך, ופירש הרמב"ן, דמלת בורא מורה על חידוש, דהיינו מה שלא היה מקודם זה. והנך רואה שלא נאמר ובורא אור, והיינו משום שאין בו חידוש על דרך המצאת יש מאין, כי האור וכל הכלול באור, שהוא כל המוחשות והמושכלות הנעמיות שבעולם, כל זה נמשך יש מן יש, כלומר שכבר כלולים הם בו ית', וא"כ אין בהם בחי' חידוש, וע"כ נאמר יוצר אור, להורות שאין בו בחי' חידוש ובריאה, אבל על החושך, שהוא כולל

נקראת בחינת החסרון והאות עצמה, ו'משכלה' נקראת בחינת המילוא שנותן הסטרא אחרא למלאות זה החסרון, שאין לו קיום, וקצר ימים ושבע רוגז^{מא}. ולעת תיקון נגלה לעין, שמזה המשכלה נעשה "ההשכל", ומזה העקרה נגלה בחינת "וידוע אותי".

וזה שהורה לנו הנביא, שאל יתהלל החכם בחכמתו והגבור בגבורתו, כי כל בחינת הישות ומהות שאדם מרגיש בעצמו, אין בזה שום ריוח לא לעליונים ולא לתחתונים, כי בכל בחינת מהות ואורות אין בו שום חידוש, שזהו סוד "ויוצר אור"^{מב}, פירוש, באור אין חידוש, אלא היצירה, כלומר בשעה שיש להשפע מהלכים

נקראים ספיריית [ספירות] שמאירין מסוף העולם עד סופו, שזהו סוד "ולמען תספר". וכל זה אני צריך בשביל הסוף דבר, דהיינו "וידעתם כי אני ה'", פירוש, ולא שליח^{לט}. שזה סוד שער הנון שאין לו דרך להתגלות זולת בהקדם מ"ט פנים טהור וטמא^מ בזה לעומת זה, שבהם צדיק מ"ט לפני רשע (משלי כה, כו).

וזה ענין הכתוב (ירמיהו ט, כב-ג) "אל יתהלל חכם בחכמתו והגבור בגבורתו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי". פירוש, על דרך שכתוב (שמות כג, כו) "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וכו'", והבן אשר משכלה ועקרה הוא ענין אחד, אלא ש'עקרה'

^{לט}. ע"י הערה ט'.

^מ. מובא במדרש פעמים רבות שיש מ"ט פנים לטהרה ומ"ט פנים לטומאה (מדרש רבה ויקרא כו, ב; במדבר יט, ב; שה"ש ב, טו; ילקוט שמעוני תהלים פ"ב תרנח).

^{מא}. ע"פ איוב יד, א.

^{מב}. מתוך תפילה שחריית: "יוצר אור ובורא חושך", לעיל הערה י"ב, מובא ההסבר בה באריכות.

שזהו רווח אמיתי, הלל ונרצה במחשבה תחילה.

ובזה מובן הפסוק (שמות י, י-יא^מ) "ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם וכו' ויגרש אותם מאת פני פרעה". אשר כל התגברות פרעה מלך מצרים לא הי' אלא בטף, כי לא ידע את יוסף^מ שכלכלם בלחם לפי הטף^מ, וסוד הטף הוא סוד שפע המצומצמת בשעת קטנות, בסוד מה שאמרו חז"ל (הגיגה ג, א^מ) "טף למה באין כדי ליתן שכר למביאייהם", ולכן הראה כחו על הטף, ואמר "ראו כי רעה נגד

על גבי אותיות ומגלה צורות העליונים. אבל "ובורא חשך", ש'ברא', הוא ענין הוצאת יש מאין כמו שאמר הרמב"ן ז"ל^מ, ואין כאן חידוש אלא חושך, כמו דיו לספר תורה^מ, אשר בהתאמצות העובד ה' לעשות נחת רוח ליוצרו ולהשלים חפץ ה', אז מתגרה במשכלה ועקרה. ובסוד הקבלת עול מלכות שמים בשלימות שזה סוד "זאת"^מ, זוכה ורואה הצורות האמיתיות שיוצר אור בקושיותיו וטרדותיו, ואז זוכה להתהלל בהשכל. וידוע

^מ. "ויאמר אליהם [פרעה למשה ואהרן], יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם, ראו כי רעה נגד פניכם. לא כן, לכו נא הגברים ועבדו את ה', כי אותה אתם מבקשים, ויגרש אותם מאת פני פרעה".

^מ. שמות א, ח: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף".

^מ. עי' בראשית מז, יב; מז, כד.

^מ. על הפסוק (דברים לא, יב) "הקהל את העם האנשים והנשים והטף".

^מ. בפירושו על בראשית א, א ד"ה ועתה שמע.

^מ. עי' תע"ס חלק א' הסת"פ אות לב: "הלבן שבקלף הס"ת מרמז על בחי' האור, והשחור שהוא האותיות שבס"ת, מרמזות על בחי' איכות הכלים".

^מ. היינו שבפסוק הנ"ל "כי בזאת יתהלל המתהלל". ועי' בזהר (לך אות כב ועוד) ש'זאת' זה בחינת מלכות ויראת ה' (עי' בזה גם לקמן אגרת מ"ה ובהערה י"ד שם).

שראה השי"ת שכל אחיזתו של מלך מצרים (עד שגירש אותם וכו') ה' במה שבירר הגברים, ודחה את הטף (על דרך "אותה אתם מבקשים" כנ"ל), לכן המכה חמסה מהם גם בחינת הגברים, ואבדו גם כל ניצוצי הגבורה גם כן.

ובזה תבין הפסוק של הגאולה, "החודש הזה לכם ראש חדשים" (שמות יב, ב). פירוש, במצרים ה' נקרא החודש סינן, על דרך שאמרו ז"ל (שבת פט, א^נ) בהר סיני שמשם ירדה שנאה, כמו כללות עבודה קשה שבמצרים נקרא סינן, כמו שנאן, כלומר, שנאה שלנו כנ"ל, על דרך 'אותה אתם מבקשים' (וכל ההתאמצות שלהם רק למחוק האותיות, מפני ששנאו אותם

פניכם, לא כן, לכו נא הגברים".

פירוש, כי על ניצוצי הגבורה בעבדות ה' יש לו להודות שעל ידי הקב"ה באו, אבל ניצוצי הרעה שנגד פניכם זה אי אפשר לומר שמצד השי"ת הוא, ודו"ק בזה.

ולכן אמר "כי אותה אתם מבקשים", כלומר כל מגמתכם הוא להגביר ניצוצי הגבורה ולהשבית ניצוצי הרעה, ואיך תוכלו ליחד ניצוצין הרעות להשי"ת. ובזה נגרשו מבחינת הפנים של פרעה, ודו"ק כאן.

ובזה יובן מכת הארבה, שנאמר (שמות י, ה) "וכסה את עין כל הארץ וכו', ואכל את יתר הפליטה"². פירוש, כיון

לעיל: "לא כן לכו נא הגברים", אולם ביצועה היה אח"כ כשסרב לשלח את הטף, והבין).² "מאי הר סיני, הר שירדה שנאה לעכו"ם עליו".

² "וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ, ואכל את יתר הפליטה הנשאת לכם מן הברד". (הגם שהאזרה על מכת ארבה מובאת בתורה לפני דברי פרעה המובאים

לנו אלא להתבונן בחרפתינו ולבקש ולחנן על דרך שפרשתי הכתוב (תהלים קמט, ו) "רוממות אל בגרונם", בגרון שלהם להתאמץ על כל פנים להבין השפלות ולשפוך לב כראוי, ולא כלל בעבודות גופניות, אלא ברוחניות וכח הגוף. והזהר עוד מזה, כי אתה רוצה בקדושת הגוף, שזה לא יתכן כלל, שלא נברא לזה, ואין כאן מקומו להאריך.

כי אם בזאת יתהלל וכו', וידבר מזה עם משהל ויודא צבי, ובטח יבין אותי להזהר מזה וכדומה לזה, וכמו שכתוב (ישעיהו לב, ה) "ולכילי לא יאמר שוע".

ויעיין במכתב משהל בענין אהבת חברים, שכלכם מתרשלים בזה, והאמינו לי שתועלת כלכם טמון כאן. ועם ה', חזקו בדבר זה, ועל כל פנים עד ביאתי אליכם,

ודו"ק). ובאור הגאולה כשזכו לאלפי שנאן²², נעשה החדש הזה לראש וראשון, ובמקום סינן נצטרפו האותיות לניסן, כלומר ניסים שעמנו. וזהו שפרשו ז"ל (רש"י שמות יב, ב בשם המכילתא) על הכתוב הזה, "החדש הזה" - מלמד שהראה לו הקב"ה למשה לבנה בחידושה. והדברים עתיקין.

ובמה שהמצאת לך להרגיל במים קרים וכו', החטאת מאוד את המטרה, והוא היפך דרכנו. אמת שכתוב (משלי כה, כה) "כמים קרים על נפש עיפה וכו'", אמנם אין לאדם השפל לעסוק במלאכת השי"ת זולת במה שמוכן לפניו, דהיינו רק להמציא ולגלות עייפת הנפש וצמאונה, ומה לנו לעמול בעד מים קרים הבאים מעצמם בשעה שמוכן להם נפש עייפה, כי קישוי הגוף הוא כח השי"ת בכבודו ועצמו, ואין

²². עניינם מבואר בזהר בראשית א' אותיות פב-פד.

אחרים בכדי למנוע הימנו
האמת הזו; שהוא ענין גלות
מצרים בחומר ובלבנים וכו"⁷¹,
והתפארות מלכם "לי יאורי
ואני עשתני" (יחזקאל כט, ג).

וראה מה שכתוב בפרשה
זו (שמות ג, יב): "וזה לך האות
כי אנכי שלחתיך, בהוציאך
את העם ממצרים תעבדון את
האלקים על ההר הזה".
פירוש, שהשי"ת ברצונו
לאמת לו את המעמד הקדוש
שזכה אז (כמו שמפורש

והראה הכתב לבני החבורה
למען האהבה.

אגרת סה

ב"ה יום א' שמות תפר"ח - גבעת שאול
פרור ירושלים תובב"א

לידי"נ מה"ר לוי יצחק נ"י

היום קבלתי מכתבך, עם
כל הני הרפתקאי דעדו
עלווך⁷². ומה שכתבת מליל ד'
ויחי אשר "אם הי' האור מקיף
לכל גופך אז כבר היית מוצל
מכל מלחמותיך" עכ"ל, הנה
כפי זה נראה שעדיין לא נבלע
באיבריך את אשר אמרתי לך
בטרם נסיעתך, אשר אין
ישועה אחרת זולת השגת
התורה; ואשר כל מרכבת
הסטרא אחרא אינו אלא
להשטות האדם בענינים

⁷¹. שמות א, יד: "וימררו את חייהם
בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה". [ע"י לעיל אגרת י"ב
שמבאר בפנימיות העבודה בחומר
ובלבנים. אמנם יתכן שכוונתו כאן
בעיקר לאמור בפרק ה' פסוקים ו-ט
בהם נאמר שפרעה ציווה את הנוגשים
בעם להטיל על עם ישראל גם את
עשיית הלבנים כדי ש"תכבד העבודה
על האנשים ואל ישעו בדברי שקר",
היינו שמכבוד העבודה לא יהיה להם
פנאי לחשוב מחשבות לזבוח לה'
אלוקנו. (ע"ש ברש"י ומפרשים, וכן
בהקדמת הרמח"ל לספרו מסילת
ישרים)].

⁷². ע"פ קידושין לג, א: "כמה הרפתקי
עדו עליהן" - כמה מקראות צרות
וניסים עברו עליהם.

לבקשהו ית' במקום שלא נמצא, ונמצא מפזרת את יגיעתו של אדם לריק ולבטלה. ועל כן מזהיר הנביא, 'דרשו ה' בהמצאו', דהיינו במקום תורה, ולא במקום שאין שם תורה, כי לא נמצא כלל וכלל שמה.

ואומר עוד "קראוהו בהיותו קרוב", פירוש, בו בשעה שהשי"ת מאיר פניו עליכם, היא העת לקרוא אותו, כלומר להגות ולעיין ברזי ובטעמי תורה שהיא הקריאה כנ"ל, אולי יתעשת ה' ויפתוח לבו של אדם לזכות בברכת התורה, והבן זה מאד ומאד; כי זה סוד "אורייתא וקוב"ה וישראל חד הוא" (זהר אחרי מות אות רצט), ובזה תוכל להתבונן גם כן ענין הצורך שהיה לו להשי"ת תיכף במעמד הנבואה הראשונה למשה רבנו ע"ה להבטיחהו נאמנה באות הזה של קבלת התורה כנ"ל, דו"ק ותשכח.

בכתובים^{גה}), האמיתית לו באות הזה ששוב יזכה בלי ספק לקבלת התורה באותו המקום, עש"ה. והבן זה היטב, שאפילו למשה שהי' פני השי"ת מתגלה אליו בתכלית הבהירות, עד כי ירא מהביט אל האלקים^{יב}; ומכל-מקום היה צריך להבטחת התורה; דאי לאו הכי, ודאי לא הי' השי"ת הבט אותו, והבן זה.

וזוהו שכתוב (ישעיהו נה, ו) "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב וכו'". פירוש, בקשו את ה' בהמצאו, דהיינו במקום שנמצא; ולא תכשלו בהס"א המטה תמיד את האדם

^{גה}. שמות פרק ג': "ויבא אל הר האלקים [רש"י: ע"ש העתיד. היינו שזה היה בהר סיני], וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה... ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה... ויאמר אל תקרב הלום, של נעלך מעל רגלך, כי המקום אשר אתה עומד עליו – אדמת קודש הוא."

^{יב}. שמות ג, ו: "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלוקים".

והענין, דיש ב' עבודות: א'
בלבא, ב' במוחא^ט. והיינו
להפך הכלי קבלה שבשניהם

כולו מסכימים עמו שהוא צדיק, למה
מחויב להחזיק עצמו כרשע, וכל העולם
כולו לא יהיה נאמן לו. ויש עוד להוסיף
להקשות, על הלשון "ואפילו כל העולם
כולו אומרים וכו'", מה ענין העדות של
העולם כולו לכאן, והלא האדם יודע
בעצמו יותר מכל העולם כולו, והיה לו
להשביעו שאפילו אתה יודע בעצמך
שצדיק אתה, וכו'.

וביותר קשה, הלא גמרא מפורשת היא
(ברכות סא, ב), אמר רבא, לידע איניש
בנפשיה, אם צדיק גמור הוא אם לאו,
עכ"ל. הרי, שיש חיוב ומציאות להיות
באמת צדיק גמור, ולא עוד, אלא
מחוייב לחקור ולידע בעצמו את האמת
הזו, ואם כן, איך משביעים את הנשמה,
שתמיד תהיה בעיניה כרשע, ושלא תדע
לעולם את האמת בעצמה, אחר שחז"ל
חייבו את ההיפך, כמבואר^ז.

לפי האמור בהמשך האגרת מיושבות
הקושיות הנ"ל, ועי"ש שמבאר באופן
אחר.

^ט עבודה במוחא וליבא מוזכרת רבות
במאמרי וכתבי בעל-הסולם. עיין
למשל ברכת-שלום שמעתי מאמר טו.
ובקצרה: מוחא – עבודה בכחינת
האמונה בה', ליבא – התגברות על
תאוות והנאות הגוף.

וזה שיעור הכתוב (תהלים כד,
ג) "מי יעלה בהר ה' ומי יקום
במקום קדשו. נקי כפיים ובר
לבב אשר לא נשא לשוא
נפשי ולא נשבע למרמה וכו'".

פירוש, דאיתא (גדה ל, ב)
אשר בטרם יציאת האדם
ממעיי אמו, משביעין אותו,
אפילו כל העולם כולו אומרים
לך צדיק אתה תהי' בעיניך
כרשע (ומובא זה במעמדות^{יב},
ע"ש). והענין צריך פירוש,
דכבר אמרו ז"ל (אבות ב, יג):
"ואל תהי רשע בפני עצמך",
ומכל שכן כל העולם עדיו
שצדיק הוא, יחזיק את עצמו
לרשע, אתמהא. ועוד צריך
להבין הלשון "היה בעיניך
כרשע", שמשמע, אבל בלבו
יוכל לידע האמת שהוא
צדיק^{יג}.

^{יב} מעמדות ליום ראשון (נדפסים בדרך
כלל בחומשי "חוק לישראל").
^{יג} בהקדמה לתלמוד עשר הספירות
פ"ו מקשה ג"כ ביאור המימרא הזאת,
ומוסיף עוד שאלות: "מאחר שהעולם

אור הנפש לשוא, בלא תועלת; ועוד גרוע מזה, "כי נשבע למרמה". פירוש, דבעת הלידה השביעו אותו "אפי' כל העולם כולו אומרים לו צדיק אתה", פירוש, אפילו יזכה לאור נפש כזה, אשר כל איברים וגידין דעולם קטן שלו מרגישים שצדיק גמור הוא ומוטל בגן עדן, מכל מקום לא יתן שום אמון בזה בטרם שמגביה עיינין דקדושה.

וזהו שכתוב "מי יעלה ומי יקום", היינו דוקא "נקי כפיים", היינו שזכה לנקות את ב' בחינות קבלה שלו, דמוחא ודליבא. "ובר לבב" היינו שזכה להשיג טעמי תורה וכל סודותי', כמו שכתוב (דברים ד, ט) "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים ואין עוד"; "אשר לא נשא לשוא נפשי", כלומר, שהבין איך לעבוד ולשמש באור הנפש שהאיר

על מנת להשפיע כנודע; והנה בעת וברגע שאדם מטהר הכלי קבלה דבחינת ליבא, תיכף ראוי לאורו ית' ההולך ושופע תמיד ואינו נפסק; אמנם אור זה נקרא נפש, ע"ש גילוי הנפשה בכל האיברים^פ.

וזה שאמר הכתוב "מי יעלה בהר ה' ומי יקום וכו'", פירוש, שיהיה לו קומה לנצחיות ולא יחזור ויפול. היינו דוקא "אשר לא נשא לשוא נפשי", כלומר, אחר שפנה אליו השי"ת וקרבהו מעט, צריך מאד להתחזק וליקח את האור הזה לעיון התורה, למצוא רזיה ולהרבות הכרתו בהשי"ת, אשר הוא סוד הגבהת עיינין דשכינתא קדישא, עד דרך שכתוב (תענית כד, א, ועוד) "כלה שענייה יפות כל גופה אין צריך בדיקה"; ואם האדם אינו שם לבו להגביה העיינין, נמצא שנושא

^פ עי' בספר אור הבהיר עמ' רכו ערך נפש (השני).

ענין זה, כי בספרים נמצא אך רמזים בלתי מובנים כלל ועיקר לההמון; אמנם סימנך, תיקון שובבי"ם ת"ת, ר"ת תלמוד תורה. ואין תיקון אחר זולת תלמוד תורה, ומאן דלא ידע ציוויה דמארי^{כב}.

שובבי"ם – ראשי תבות של הפרשיות שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים, בשנה מעוברת נוספות גם פרשיות תרומה תצוה. בקדמונים מוזכר ששבועות אלו נבחרו כזמן מיוחד להתעוררות בתשובה (ע"י שער רוח הקודש להאריז"ל תיקון כו, לבוש ומג"א ובאר-היטב ושערי תשובה סימן תרפ"ה סעיף א, בשל"ה הקדוש ועוד).

[ברוב הספרים הנ"ל מובא כי התיקון הוא בתעניות. אולם רבינו מפרש שהתיקון הוא ע"י תלמוד-תורה, וע"י כעין זה בספרי חסידות, כמו "שם-משמואל" פרשת ויחי בשם הרה"ק מקוצק. וכן בשל"ה מובא כי ר"ת ת"ת זה תלמוד תורה].

^{כב}. זהו קדושים אות מד: "מאן דלא ידע בציוויה דמריה איך יעביד ליה". ועי"ש בהסולם: אלו הם עמי הארץ, משום שאינם משתדלים בכבוד התורה. ואיך אומרים, אבינו שבשמים שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל תפלתינו. הרי הוא, הקב"ה, יאמר להם ואם אב אני איה כבודי, שפירוש, איה

לו השי"ת, "ולא נשבע למרמה" אלא הגביה העיינין כנ"ל; ודו"ק היטב בכל האמור פה, כי היא היישרה אמיתיית שלא להלכד בעצת הסטרא אחרא ההולכת ומשטת תמיד לדרוש ה' במקום שלא נמצא כנ"ל; ועל כן צריך בכל יום להזכיר את עצמו בזה. ודי למבין.

ומה אעשה לך אם לא תחשיב את דברי כראוי, ועל כן אתה מפזר כחות בחנם, והלואי תשמע אותי מעכשיו, כי דברי תמיד בלא תוסיף ולא תגרע; ועל כן עדיין עומדים ומחכים אחר לב שומע; ומי יתן.

והנה דברי אלו נאמרים בעתו, כי עבודה המדוייקה הנזכרת מסוגלת ביותר בימים אלו שנקראים בספרים תקון שובבי"ם ת"ת^{כו}. ואגלה לך

^{כו}. השבועות שבהם קוראים בתורה ענין גלות מצרים והגאולה עד קבלת התורה ומשפטיה, מכונים תיקון

שאינו ית' נותן הרוח, זולת נפש לבד, נמצא שהוא משובב ומשגע אותו, אמנם "מתוך שלא לשמה בא לשמה" (פסחים ג, ב ; זהר קדושים אות צו) כנודע, והיינו דקמסיים "למען שמו", פירוש, שמתוך זה יזכה לשמה. והבן.

וזה שאמר^{סד} "שובו בנים שובבים וכו'", היינו, אותם שעוד לא זכו לרוח, שהוא ענין השגת התורה כנ"ל.

וכמו שדברתי לך טרם נסיעתך, שהוא ענין קליפת פרעה מלך מצרים, שהי' קליפה קשה כזו, ששום עבד לא הי' יכול לברוח ממצרים^{סה}, מפני האורות שהי' ברשותם ליתן לכל אלה שנפלו ברשותם עד שלא היה יכול לפרוש מהם. בסוד הכתוב "לי יאורי ואני

והענין על דרך הנ"ל, כי אור העליון המתקרב אל האדם להטותו לתחיה נקרא נפש, ע"ש קבלת בחינת נפישה באברים כל חד לשיעורו, בעתו; אמנם אין לו זכות קיום כלל בלי רוח, דהיינו השגת התורה כנ"ל; ועל כן נקרא אדם זה "שובב"; כמו נער קטן הנותן שתי ידיו בשק מלא דינרין, ומפזז ומכרכר ואינו יודע מה לעשות בדינרין הללו, כי אינו יודע בצורתא דזוזי ובטיב מקח וממכר; ונמצא מי שנותן מתנה שק דינרין לנער קטן, אינו עושה לו בזה טובה, אלא אדרבא, נמצא משובב ומשגע אותו ביותר.

וזה שיעור הכתוב^{סו} "נפשי ישובב וכו'". כלומר, באם

השתדלותכם בתורה ובמצות שלי לעשות צוויי, שמי שאינו יודע מצות אדונו איך יעבוד אותו.
^{סו}. תהלים כג, ג: "נפשי ישובב ינחני במעגלי צדק למען שמו".

^{סד}. ירמיה ג, כב: "שובו בנים שובבים, ארפא משובותיכם".

^{סה}. רש"י שמות יח, ט, בשם המכילתא.

לקבלת התורה כמפורש
בפרשת יתרו. והמשך
הסדרות משפטים תרומה
תצוה הוא ענין שמירה
מעשיית העגל ושבירת
הלווחות.

והנה בספרים¹⁰ מרומז
תקון שובבי"ם על ענין
הוצאת שכבת-זרע-לבטלה
הנקרא קרי כל, אמנם הוא
ענין אחד; על דרך שפירשתי,
שמי שלא טיהר את הכלי
קבלה דבחינת לבא, בהכרח
שגם כלי קבלה דמוחא
מטונפים הם, ואמונתו פגומה,
כי לא יכול להאמין מה שאין
עיניו רואות וכו'. עד"ז ממש,
מי שכלי קבלה דלבא
מטונפים, בהכרח שמהרהר
איזה פעם ביום ובא לידי קרי
בלילה¹⁰, גם יחד עם זה ממש,
בהכרח שיבוא לו מחשבה של
מינות ח"ו הנקרא "חמת

עשיתני", כמו שפרשתי לך
בעודך פה.

אשר על-כן בפרשת שמות,
מתחיל השעבוד מגלות מצרים
ומסתיים לא קודם מפרשת יתרו
בקבלת התורה. בסוד הכתוב
"וזה לך האות כי אנכי
שלחתיך בהוציאך את העם
מצרים תעבדון את האלקים
על ההר הזה" כמו שפירשתי
לעיל.

ולפיכך מסוגל מאד לכל
אדם הרוצה להשלים את
החפץ הנדרש הימנו, שבאותם
הסדרות "שובבי"ם תרומה
תצוה" יפשפש במעשיו ויתקן
דרכיו לזכות לקבלת התורה,
וכל ניצוצי אור נפשו שנשבו
בקליפת מצרים יקבצם למקום
תורה ובגעגועים ובכסופים
גדולים. ובלמוד בשכל
החצוני על דרך "כל מה
שתמצא ידך בכחך לעשות
עשה" (קהלת ט, י), כנודע. עד
שיזכה שיפתח לבנו בתורתו
ובעמקי סודותיו, כי נזכה

¹⁰. ע"י הערה ט'.

¹⁰. כתובות מו, א: "אל יהרהר אדם
ביום ויבא לידי טומאה בלילה".

אגרת מג^ע

נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור

תרפ"ז לאנדאן יע"א

לכבוד התלמידים ה'
עליהם יחיו

מכתבכם מהר' משה יאיר
ומהר' לוי יצחק ומהר' יעקב
מרדכי ומהר' אברהם ומהר'
משה ברוך ומהר' יודא צבי
ומהר' דוד נ"י קבלתי, והנה
אשיב לכם ביחד להיות הכל
נובע מרצון אחד, וקדושת
החג מתקרב ובא. וכמו
שידעתם, שדרכי להתקבץ אל

קריי^{סח}, כי כלי קבלה דלכא
וכלי קבלה דמוחא עולים
ממש בקנה אחד, שאז צדקת
הצדיק לא יזכר בעת רשעו^{סט},
ונמצא כל אורות שקבל
נופלים ברשת הסטרא אחרא.
ודו"ק בזה! כי קצרת. וכל זה
נמשך רחמנא-ליצלן עד
שזוכין להמשיך רוח עם
הנפש היינו קבלת התורה.

לא אוכל להאריך בזה עוד,
וכבר בא העת שתקח דברי אל
לבך, אולי יתעשת ה' לנו
ויערה עלינו רוח ממרום עד
אשר חפץ ה' בידך יצליח.

יהודה

^ע מכתב זה עמוק וטעון לימוד עיוני
במיוחד. הוא נסמך על הרבה מאמרי
חז"ל המובאים כאן בהבלעה, וכן כולל
בתוכו רמזים רבים בדרוש פסוקים
בחילוף אותיות בעלי צליל דומה, וע"כ
רצוי מאד לעקוב אחרי המקורות.
כפי המשתמע לקמן באגרת מ"ו, גם
התלמידים התקשו בהבנת מכתב זה,
ורבינו השיב: "לזמן צריכים, דכן טבע
כל דבר גדול להיות מושכל בהמשך
הזמן".

^{סח}. ויקרא כו, כח. עי' ברכת-שלום
שמעתי מאמר קלא: "הס"א מחטיאה
את האדם לומר שהכל הוא מקרה, שזה
סוד "חמת קרי", שיש חמת מלאה קרי
וכו". עי"ש.
^{סט}. עי' יחזקאל לג, יב: "צדקת הצדיק
לא תצילנו ביום פשעו".

ועל כן המו מעי לו ולכל צרכו
(ע"פ ירמיה לא, כ).

בטח שמתם לב להכתוב
במכתבים הקודמים, שתכינו
עצמכם (לנהרות) לנהות אל ה'
ואל טובו בהימים האלו,
בטרם ביאתי אליכם. כי הזמן
מוכשר לכך, אם תרצו. כי
בצרכי ה' וחלק ה', אין הזמן
ומקום מגבילים ביננו כלום.
והקופה של גשמיות? תלו
אותה לאחריכם! והננו אחד.

וכבר תמהו חז"ל (חולין קלט,
ב) "אסתר מן התורה מנין",
ואמרו: "ואנכי הסתר אסתיר"
(דברים לא, יח).

והענין, ש"מתוך שלא
לשמה בא לשמה" (פסחים ג,
ב^{עב}), ש"המאור שבה מחזירו
למוטב" (ירושלמי חגיגה א, ז). ואם
כן, שפיר הקשו איך אפשר

^{עב}. "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות
אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא
לשמה בא לשמה".

עצמי ולא לְוֹתֵר זמן בימים
אלו.

והגם שאין לי עוד הוצאות
נמרצות לצרכי אוכל נפש על
החג, כי ב"ה השגתי המצות
והיין לנכון, אמנם טרוד אנכי
לקבל את בן הנולד^{עא} מכל
העובר עלי במשך חדשי
העובר מהחדש תשרי, והבן
יקיר לי מאוד ילד שעשועים,

^{עא}. אין הכוונה לבן כפשוטו, כי בזמן
כתיבת המכתב כבר היו כל ילדי בעל-
הסולם בחיים. וכנראה כוונתו למה
שכתוב בשער הכוונות (חלק ב' דרושי חג
סוכות דרוש ט', עמ' שכה טור ב') וזה לשונו:
"ודע כי המשך זמן העיבור הזה הוא
נמשך מיום ח' עצרת עד יום ז' של פסח
ואז נולד הולד הנעשה בזה העיבור
בסוד קריעת ים סוף שהוא עת לידת
רחל כמבואר שם. אמנם שאר כל
העיבורים הנעשים משאר הזווגים
שנכנסו בהמשך ששה חדשי החורף
אינם מתעכבים עד הפסח. ואפשר כי בו
ביום של העיבור והזווג היא יולדת,
אבל עיבור של זווג ח' עצרת מתעכב
עד יום ז' של פסח כנו'. כן נלע"ד
ששמעתי ממורי ד"ל".

אדם הראשון, בבחינת שזרק
בה זוהמא^{ע"ה}, ונתמעט גם כן
הא, ונמצא מר במקום מאור.

ובמעשה בראשית הקדים
רפואה קודם למכה, שנאמר
ב' פעמים אור. "יהי אור, ויהי
אור" (בראשית א, ג). דהיינו,
שיהי' מספיק לב' הסתרות
הנ"ל. והנה בכח הנחש המסית
נפגם גם אור הב'י^{ע"ה}, ונשאר
ממנו "ור". ומכבר חסר באור
א'י^{ע"ה} הו' כנ"ל, ונשאר סער על
ראש הנחש וסיעתו^{ע"ה}, "ארוך
אתה מכל הבהמה וכו'"
(בראשית ג, יד). שמראשון נשאר
אר ומהב' נשאר ור, ועל כן
נקצצו לו גם הרגלים ועל
גחוננו ילך (שם) ודו"ק, כי אין
לי פנאי להאריך. שזה סוד

ע"ה. שבת קמו, א, וכן בזוהר (חיי שרה אות
פ ועוד מקומות): בא נחש על חוה – הטיל
בה זוהמה.
ע"ה. היינו "ויהי אור" שהוא אור השני
הנזכר בפסוק.
ע"ה. היינו "יהי אור" שהוא אור הראשון.
ע"ה. ע"פ ירמיה כג, יט: "וסער מתחולל
על ראש רשעים יחול".

להיות הסתר לאיזה אדם,
ואפילו כשתאמר שרשע הוא,
שעוסק בתורה ומצוות שלא
לשמה, מכל-מקום המאור
שבה מוכרח להחזירו למוטב.

ותירצו, שיש ב' הסתרות,
בסוד 'הסתר אסתיר'^{ע"ה}. כי
הסתר א' ממיעוט הירח, כמו
שאמרו ז"ל (מסכת סופרים יז, ה ;
ירושלמי תענית כא, ב) מארת חסר
כתוב^{ע"ה}, ונחסר הו מהמאור
שבה, ונמצא מאר במקום
מאור. הסתר ב', מחטאו של

ע"ה. בהקדמה לתלמוד עשר הספירות
(אות מה ואלך) מכנה את ב' ההסתרות
בשם 'הסתר אחד' ו'הסתר בתוך הסתר',
ומבאר שם זאת באורך בדרך עבודת ה',
וכאן מבאר באופן אחר.
ע"ה. בראשית א, יד: "ויאמר אלקים יהי
מארת ברקיע השמים", מאורות בכתבי
חסר. ועי"ש ברש"י.

ועי' בהקדמת ספר הזוהר (אות רח)
שמבאר באריכות את ענין מיעוט הירח
הנרמז באות ו' החסרה. ובזוהר בראשית
א' (אות צח ועוד מקומות) מובא ש"מארת"
חסר הוא לשון קללה, ובזוהר וישלח
(אות יב) מבאר שעניינו הוא חוסר חסדים
(עי' גם בזוהר בראשית א' אותיות קי ושצ ועוד).

מגילולי מצרים בשער מ"ט
דהטומאה (זוהר-חדש יתרו אות ג),
ואז נגלה עליהם מלך מלכי
המלכים הקב"ה וגאלם.
והטעם, משום שהיו צריכים
לגלות כל אותיות התפלה,
ועל כן המתין להם הקב"ה.
אמנם כשכלו התפלות מיהר
עליהם לגאלותם, וגיטו וידו
באים כאחד^{פג} ממש.

ומרדכי הצדיק, באמנו את
הדתא זכה בה, מצד שהיתה
בת דודו אביחיל^{פד}, ואע"ג
ש"מראה (אש) כבוד ה' כאש
אוכלת בראש ההר" (שמות כד,

בראשית רבה ג, ו) "אור ששימש
בז' ימי בראשית וכו' שגנזו
לצדיקים לעתיד לבא", והבן.

אמנם כל התיקונים, המה
במקבלי האור, שבהיותם
אינם כדאים לקבל אור
העליון, הנם ח"ו במורדי אור.
שאור הוא סוד השפעה,
וכשמגיע לכלל קבלה נקרא
מאור^{פט}, שהוא סוד פנימיות
המחזירו למוטב^{פז} המתלבש
בהכלי קבלה, ואור העליון
מתלבש באותיות^{פח} כל התפלות,
והוא ושמו אחד^{פב}.

שהוא סוד שהיו אבותינו
משוקעים בטיט ובלבנים

^{פג}. ביטוי שמקורו בגמרא קידושין כג,
א ומשמעותו: סיבת שחרור העבד
שהיא הגט, וכוחו לקבל הגט – באים
כאחד. כי לפני קבלת הגט, אין בו כח
קבלה, משום שכל מה שקנה עבד קנה
רבו. והבן הקשר לענייננו, שגילוי
החסרון והגאולה באים כאחד.

^{פד}. אסתר ב, ז: "ויהי אמן את הדסה
היא אסתר בת דודו". ודורש כאן
'הדסה' כמו 'הדתא'. ושם בפסוק טז
"ובהגיע תר אסתר בת אביחיל דוד
מרדכי".

^{פט}. ע"י בספר אור הבהיר עמ' רכג:
"אור המלוכש בכלי שלו מכונים יחד
מאור".

^{פז}. כנראה כוונתו למימרא שהביא לעיל
"המאור שבה מחזירו למוטב".

^{פח}. אותיות, היינו כלים. ע"י אגרת ט"ו
הערה י'.

^{פב}. זכריה יד, ט: "ביום ההוא יהיה ה'
אחד ושמו אחד". וע"י פתיחה לחכמת
הקבלה אות י"ז: הרצון לקבל – הכלי,
נקרא שמו, ד'שמו' בגימטריא רצון.

וחומר הוא סוד חסד^{פח}, מסיבת
ב' המיעוטיין הנ"ל בסוד
"ואביה ירק ירק" בפניה^{פט}

^{פח}. בזוהר פרשת אחרי-מות ב"הסולם"
(אות ק"ו) מבאר, שי"ג מידות שהתורה
נדרשת בהם הן כנגד מלכות הנכללת
מג' קוין ימין שמאל ואמצע, שכל אחד
מהם כלול מהספירות חו"ג תו"מ, ויחד
עם המלכות הכוללתם הווי י"ג. נמצא,
שמידת הקל-וחומר שהיא מידה
הראשונה מי"ג מידות, היא כנגד החסד
שבקו ימין. כמו"כ בזוהר פרשת פנחס
(אות תסז) מבאר שאברהם אבינו הוא
סוד 'קל וחומר', וידוע שמידת 'חסד'
היא מידתו של אברהם אבינו.

^{פט}. מבאר כאן שב' המיעוטים נרמזים
בפסוק 'ירוק ירק' ולא מבאר דבריו.
ועי' לעיל אגרת ד' שמזכיר את ב'
היריקות ואומר "ונבחנו ב' יריקות, א'
לבחינת לבא וב' לבחינת מוחא", אמנם
גם שם דבריו סתומים. ובספר "אור
הבהיר" (עמ' קמב) מבאר את ענין
החליצה בפנימיות, ומפרש שם שיריקה
עניינה "הבחי"ד המתגלה בראשו של
התחתון בפה שלו... ויורק מתוך פה של
ראשו את הדינין ומבזה אותו שם",
ולקמן שם מבאר שישנה "יריקה שניה
מצד בחי"ב שהיא סוד שיתוף מידת
הרחמים בדין", ויריקה דבחי"ד נבטלת
ביריקה דבחי"ב.

(ז'), מרעה טוב ושמן היה לה
אצלו, כמו שכתוב (דברים לג, ב)
"מימינו אש דת למו"^{פה}, שהבין
באור צדקתו והמשיך עליה
חוט של חסד^{פז}, ובהמשכה זו
המשיך מדת הקל-וחומר
לקדושה י"ד יום^{פז}, דמדת קל-

^{פח}. יתכן והדגש על המילה 'מימינו'
לרמז על מרדכי שהיה "איש ימיני"
(אסתר ב, ה), והדגש במילה 'דת' לרמז על
אסתר שקרא לה לעיל 'הדתא', וע"כ
רבינו הדגיש את האותיות 'מימינו'
ר'דת'.

^{פז}. מגילה יג, א: "אסתר ירקוקת היתה
וחוט של חסד משוך עליה".

^{פז}. בגמרא זבחים סט, ב: מדין קל
וחומר כיצד, ויאמר ה' אל משה, ואביה
ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים,
קל וחומר לשכינה י"ד יום. כלומר
(ע"פ רש"י), דין קל וחומר נמצא
בתורה בפסוק "ואביה ירק ירק בפניה
וכו'", היינו, שהננזפת על ידי אביה
נכלמת שבעה ימים, ואם-כן היה ראוי
לדרוש קל-וחומר שהננוף על ידי
השכינה שהוא ענין חמור בהרבה יוסגר
לי"ד יום. אלא דיו לבא מן הדין,
כלומר, מספיק לו לדבר החמור הנלמד
מהקל, להיות כנודן, כהקל שממנו
נלמד, ולכן מרים אחות משה שננזפה
על ידי השכינה, תסגר רק לשבעה ימים.

תורה^{טז}), דהיינו ה"מר" מסטרא דחויא^{טז} הנ"ל שהטיל בה זוהמא, ופרח ממאור שבה הא', דאין אני והוא יכולין לדור במדור אחד, ד"אין אדם דר עם נחש בכפיפא אחת" (יבמות ק"ב, ב), וזכה וטיהרה לה, כי המשך לה אלופו^{טז} ומיודעו.

אמנם עדיין מארות חסר כתיב, דהיינו, ה' מצד מיעוט הירח כנ"ל. אמנם זה זכה אחר כך "בלבוש מלכות וכו',

(במדבר יב, יד), עד שזכה "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה" (אסתר ב, טו), אפילו לאומות העולם ממש^{טז}.

ומתחילה תיקנה באחוריים, דהיינו שעומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי הצדיק (מגילה יג, ב) [זוה^{טז} וזה סוד "לרוב אחיו - ולא לכל אחיו"^{טז} והבן היטב], שהוא סוד הטהרה בסוד "ומתרגמינן מרי דכיא"^{טז} (וזה שתירצו שמרדכי הוא סוד התרגום של

^{טז} ע"י שער הכוונות דרוש הקדיש, שלשון הקודש היא בחינת 'פנים', ותרגום הוא בחינת 'אחוריים', וכמו שמביא רבינו בהמשך המכתב, וע"י בהקדמת ספר הזוהר אות קנב ב"הסולם" שמבאר החילוק בין לשון הקודש ללשון ארמית (ע"י גם באור הבהיר עמ' קפ"ז).

^{טז} הנחש שהטיל זוהמה, ע"י הערה ו'.
^{טז} יתכן ורומז על אות א' שהיא אלופו של עולם (פירוש "זואת ליהודה" על הגדה של פסח), שהא' נמשכה ל'מר' ונעשה 'מאר' ונתקן אחד מב' המיעוטים הנזכרים לעיל.

^{טז} מגילה יג, א: מלמד שלכל אחד ואחד נדמה לו כאומתו.
^{טז} לא ברור מיקומו המדויק בתוך הקטע של משפט זה הנסמך בסוגריים מרובעות. ולפי הענין, שרומז שמרדכי תיקן רק באחוריים ולא בפנים, נראה שמתכוון להמשיך שלכן היה רצוי לרוב אחיו ולא לכולם.
^{טז} אסתר י, ג: "ורצוי לרוב אחיו", וברש"י: "ולא לכל אחיו, מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין וכו'".
^{טז} בגמרא חולין קל"ט, ב: מרדכי מן התורה מנין, דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא.

הקדש^ק. דמ"ט פנים טהור ומ"ט פנים וכו'^{קא} מסטרא דמיעוט הירח הוא. ועל כן תיקון א' יוצאים הכלים בטהרה, ותיקון ב' הוא "שם חדש אשר פי הוי' יקבנו" (ישעיה סב, ב^{קב}), הויה שמה, ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמו^{קג}.

והארכתו עד פה, להטעימכם מרור של מצוה אם תרצו, שסוד (שמות א, יד)

ועטרת זהב גדולה^{צז}, כמו שכתוב (בראשית א, טז) "ב' מאורות הגדולים". ואז^{צח} מרדכי מן התורה כמו שכתוב (שמות ל, כג) מר דרור, דהיינו, חירות ממלאך המות^{צט}, והיינו בלשון הקודש ממש. דכל הטהרה – באחורים, שהוא סוד תרגום. וחירות גמורה - בלשון

^{צו}. אסתר ח, טו: "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה".

^{צח}. ע"י הערה כ"ד.

^{צט}. עניינו מבואר ספר מתן-תורה במאמר החרות בסופו, שענין חרות זו הוא כאשר אדם מזדכך לגמרי מקניינו העצמי וכל מהותו לעשות נחת רוח ליוצרו, ומצב זה היה בעת קבלת התורה (וע"ע בתע"ס חלק ט"ז עמ' א'תתקמד שמבאר ענין החרות "שפירושו, שלא היו שום אפשרות אל הקליפות שיתערבו עוד בהקדושה, שמחמתן יסתלקו האורות וימותו כבמקרה שבירת הכלים").

ומשמע מדברי רבינו (ברכת שלום שמעתי רמא, יד בנימין עמ' לו) שמצב זה היה בפורים.

^ק. ע"י בספר אור הבהיר עמ' קפז-החילוק בין לשון הקודש ללשון ארמית.

^{קא}. מובא פעמים רבות במדרש (מדרש-

רבה ויקרא כו, ב. במדבר יט, ב. שה"ש ב, טו. ילקוט שמעוני תהלים פ"ב תרנח) שיש מ"ט פנים לטהרה ומ"ט פנים לטומאה. ע"י בזה גם לעיל אגרות ט"ו ומ"א.

^{קב}. בהמשך (ישעיה סב, ד) מפרט הנביא את השם החדש: "לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה, כי לא יקרא חפצי-בה ולא רצף בעולה".

^{קג}. להשלמת הבנת ענין תיקונו של מרדכי הצדיק: תע"ס חלק ט"ו אותיות ר-רכט, ברכת שלום שמעתי מאמר רמא, יד בנימין עמ' לא-לז).

וכשזוכין במר דרור, כנ"ל,
אז "ואתא קוב"ה ושחט
למלאך המות"^ק, ונעשה שוב
הס"ם מלאך קדוש. ואין כאן
מ"ט ומ"ט - כף זכות וכף
חובה, שהם כף ב' אותיות^ק,
אלא הוא ושמו אחד, כי "לא
ישיא אויב בו, ובן עולה לא
יעננו" (תהלים פט, כג), והביט על
רשעים ואינם וכו'.

ועל כן מתחילה צריכים
לאסור את אלוה של מצרים
באסור לחדש^ק, להיות נתלים

"וימררו את חייהם" - בחוסר
ב' אלפין דתהו^ק. דהגם
שזוהמא דחיויא לא ה' אלא
באור א' כנ"ל, אמנם תלה
הקלקלה בעליונה, שחוסר הו
דמיעוט הירח הדיח שא חסר
גם שם ח"ו, והלביש אותם
כמו אור וכלי, שמן המאור
ואור, נטל א' דמאר (דהו' כבר
חסר), וא דאור, והרכיבן זה
בזה, ועשה "מר" "ור", והיינו
מלאך המות, שב' רישין
נעשין לת' וכו'^ק.

^{קד}. ע"פ סנהדרין צז, א: "ששת אלפים
שנה הווי עלמא, ב' אלפין תוהו וכו'",
ובשער הפסוקים (מובא בתע"ס חלק ט"ז אות
קיא) מבאר ש'תוהו' ענינם קליפות.
וכפשוטו, מדובר מאלפיים שנים
הראשונות של העולם, אך כאן משמע
שדורש זאת על ב' אותיות אל"ף
שחסרים מ'אור' ו'מאור' ונעשים
'מרור'.

^{קה}. משמע מדבריו, שאחר שמסיבת ב'
המיעוטים נשאר מהמילים 'מאור'
ו'אור' רק האותיות 'מר' ו'ור', ב'
הרישין שבאותיות הנ"ל מתחברים
לאות ת', שזהו הגימטריא שלהם, ועם
האותיות הנותרות נעשה הצירוף 'מות'.
ועי' בהקדמת ספר הזוהר (אות ריב)

המבאר באופן אחר, שכאשר נשמט
ה'אור' מהמילה 'מאורות', נשארה
המילה 'מות'.

^{קי}. מקור הביטוי הוא בפיוט "חד גדיא"
שבהגדה של פסח.

^{קי}. עי' לעיל באגרת ט"ו שמרחיב בענין
השלימות שנעשית אחר המ"ט זכות
וחובה.

^{קי}. שמות יב, ג: "דברו אל כל עדת
ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו
להם איש שה לבית אבות שה לבית".
ודורש כאן המילה "עשור" בלשון
"אסור". ובמדרש (שמות רבה טז, ב) מובא
שהיו המצרים עובדים את השה.

בתורה, קט" לא יוכל לבקר את וכו' אותו יכיר לתת לו פי שנים", שזה סוד הכנה למכות בכורות בן השנואה. ובמה שאסרו את אלוה מצרים לכרעי המטה (טור אורח חיים סימן תל), המשיכו עליהם אור יקרות במקום הכרות, ויקיר כמו יכיר. ואין ביקור, ויש

ובד' ימים של ביכור קיב,
שחטו אותו בארבעה אסור קיג,
והפה שאסר קיד - שהוא סוד פי שנים יכיר יקיר - הוא הפה

קי. עי' הערה לט שקרבן הפסח טעון ביקור לבדוק שאין מום, ורומז לכך שהביכור הוא במקום הביקור, משום שאין מום.

קיב. לדברים עמוקים אלו ישנם הסברים באגרות הבאות של רבינו: באגרת מ"ו (עמ' רנח) ד"ה גם מכתב הר' דוד קבלתי. ובאגרת נ"ד (עמ' רצד) ד"ה על דרך שביארתי מכבר.

קיג. עי' הערה לט.
קיד. דורש את המילה 'ארבעה עשר' שבו נשחט הפסח (שמות יב, ו) כמו 'ארבעה אסור'.

קיד. דמאי פ"ו מ"ז: הפה שאסר הפה שהתיר.

ובהמשך, שמות יב, ו: "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה". וברש"י שם: זהו לשון ביקור, שטעון בקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטה.

קט. דברים כא, טז-יז: "והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו, לא יוכל לבכר את בן האהובה, על פני בן השנואה. כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שניים בכל אשר ימצא לו, כי הוא ראשית אוננו, לו משפט הבכורה". ובעל הסולם דורש כאן בחילוף אותיות 'לבקר' במקום 'לבכר', שזהו לשון ביקור ממום המובא בהערה הקודמת. וכן בהמשך הקטע את המילה 'יקיר' במקום 'יכיר', ובאגרת מ"ו מבאר הטעם לכך: "הכ' מתחלפת בק' להיותם ממבטא אחד גיכק".

מזוזות, מלשון מזו" זה", בסוד אמונת אומן ואמונת נאמן^{ק"ט}, והבת שאומן, היא

^{ק"ט}. רבינו מזכיר כאן ב' בחינות באמונה: א) אמונת אומן, מקורה בישעיה (כה, א) "ה' אלקי, אתה ארוממך אודה שמך, כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן". ב) אמונת נאמן, הנזכרת רבות כמו "בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר יב, ז). אולם, כאן רבינו מסתמך על מה שביאר ההבחנות ביניהם בזמן אחר ולא מבאר.

אמנם, מצאנו בכתב יד קדשו התייחסות להבחנות אלו, וזה לשונו:

"אמונה אומן – ענין שם אומן ושם נאמן. דרך משל ברואה איש עני וגברא ערטילאי ובקש מאחד להפקיד אצלו מעותיו, ונמשך אחרי דבריו בלי דעת, והפקיד אצלו כל מה שצמצם מפרנסתו, וגם לא הרהר אחריו אם ישלם לו פקדונו בחזרה או לא, ונמשך כן ימים ושנים עד שנעלם אותו הנפקד וכמעט ששכח ממנו, ופתאום נתגלה כעשיר גדול בבגדי תפארה, ואמר לו: אנכי שנתת לי תמיד פקדוניך פרוטה לפרוטה, והרי שלך לפניך עם הרווחים שעשיתי ממעותיך, ונתן לו אוצר גדול באין ערך.

ואחר זמן אמר לו: אם תרצה, תוכל ליתן לי עוד הפעם מעותיך בפקדון, כי הנך רואה את הרווחים שיש לך על ידי,

שהתיר, ובאור לי"ה^{קט"ו} - ולילה כאור תהיה (ע"פ תהילים קלט, יב), ואז 'שה לבית' (שמות יב, ג^{קט"ז}). ו"בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה'" (שמות יב, מא) וכו', "אני ולא שליח" (רש"י שמות יב, יב) וכו'.

וזה סוד קי"ו^{ק"י} וטבלתם בדם אשר בסוף", בשפולי כרמא^{ק"ח}. "והגעתם אל המשקוף ואל ב' המזוזות", דהיינו התיקון הממלא את ב' המיעוטים הנ"ל הוא סוד ב'

^{קט"ו}. ליל יום-טוב ראשון של פסח.

^{קט"ז}. עי' הערה לט.

^{ק"י}. שמות יב, כב בהכנת קרבן פסח: "ולקחתם אגדת אזוב, וטבלתם בדם אשר בסוף, והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסוף", ודורש כאן 'בסוף' במקום 'בסוף'.

^{ק"ח}. עי' אדרא רבא אות א': "ומחצדי חקלא זעירין אינון. ואינהו בשולי כרמא". וב"הסולם": "קוצרי השדה מועטים המה, דהיינו אותם שזכו בתבואת השדה העליון, שהוא המלכות, שהם השגות סודות התורה, והם, ואפילו אותם שהשיגו, נמצאים בסוף הכרם, שהוא המלכות".

"והגעתם אל המשקוף וכו'",
כי דמים תרתי משמע, ואין לי
פנאי להאריך, והמשכילים
יבינו.

ומה מאד כלתה נפשי
לשמוע מכם בשורת הגאולה
וברכת הגאולה^{קכא} אשר גאלנו
וכו', כי "בניסן נגאלו ובניסן
עתידין ליגאל" (ראש השנה יא, א),
כלומר שהיה הוה מתיחדים
בפי שנים כאחד, כי רואה את
אחוריו כמו את פניו. ואל יהי
לכם לפלא, הלא קופה של
שרצים תלוי לכל אחד ואחד
מאחוריו, ואיך תבוא בקו
המשוה עם לפניו.

ביתו, בשבילה, פתוח להרוחה, לגמול
חסד עם כל באי עולם וכו'". העולה
מדבריו, שהבת שהיה 'אומן' אברהם
אבינו, היתה עבור משה רבינו המכונה
'נאמן', כמ"ש (במדבר יב, ז) "בכל ביתי
נאמן הוא", ואולי לזה רומז כאן.
ודוחק.
^{קכא}. בהגדה של פסח בסוף 'מגיד':
אשר גאלנו וגאל את אבותנו ממצרים
וכו'.

ממש אימו בנאמן, כמו
שפירשתי לכם כבר^{קכ}, ואז

ומוטב שיהי' המעות ברשותי. וכמובן
שתיכף נתן לו ברוב תודה.
אבל חילוק נבחן מפקדון הא' לפקדון
הב', שבפקדון הא' עדיין לא הי' הנפקד
נאמן לו כלל, ולכן נקרא בשם 'אומן',
פירוש, שעי"ז אמונתו אומן, כי יראה
לו שנותן הכל משלם, ועוד יותר. אבל
עתה בפקדון הב' נקרא נאמן, כי כבר
יודע שנאמן הוא, והבן". עכ"ל^ק.

ועי' עוד בזוהר (בלק אות ט) וזוהר חדש
(בלק אות א) שמבאר בדרך הפנימיות
ש'אמונה' היא מלכות, ו'אומן' הוא
יסוד.

^{קכ}. דברי קודשו סתומים, ולא מצאנו
במקום אחר בכתביו השלמה לדבריו
כאן. ועי' זוהר כי תצא (אות טז) שמביא
דברי אליהו הנביא למשה רבינו: "רעיא
מהימנא, כלה זו שלך, דהיינו המלכות,
נתן אותה הקב"ה לאברהם, לגדל אותה
בשבילך, ומשום שהוא שמר אותה, היא
נקראת בתו, זהו שאמר, בת היתה לו
לאברהם ובכל שמה, ובה קיים כל
התורה כולה, ואפילו עירובי תבשילין.
ז"ש וישמור משמרתי וגו' והוא היה
אליה, אומן. כמו ויהי אומן את הדסה.
והקב"ה ברכו בשבילה. ז"ש וה' ברך
את אברהם בכל. וגידל אותה בכל מדות
טובות וגמל לה חסד, והעלה אותה
בגדולה, במדת החסד של אברהם. והיה

וזה סוד גאולתן של ישראל, בסוד "אני הויה" - אני ולא שליח, ולא מלאך, ולא שרף, כמו שאמרו ז"ל^{קכ}. כי מי שיש לו רצונות הרבה, הרבה שליחים למקום, והרבה מדרגות יש, כמו שאמרו המקובלים שאפי' בנפש דעשיה יש קכ"ה מדרגות. אבל מי שאין לו אלא לב אחד ורצון אחד, אין לו כל החשבונות והמדרגות הנעשים על ידי שרפים וחיות ואופני הקודש, אלא "ואהיה אצלו אמון ילד שעשועים" (ע"פ משלי ח, ל), כי כשעבד ה' יש לו נחת מעבדות שלו סימן מובהק הוא שהש"י יש לו נחת מעבדו הנאמן, ולהיפך הוא ח"ו להיפך^{קכד}. ועל כן צריכים

אמנם זה בסוד הויה לבד, שהנצחיות הוא סוד הויה, המשוה יהיה להויה והיה, והיינו בזוכין לאור אמת המתלבש רק ברצון אחד מיוחד. וכל היותר משהו מרצון אחד, על כיוצא בו אמרו (חולין נט, ב) "כל יתר כנטול דמי"^{קכב}, שזהו ביחוד של הדביקות האמיתי מהכרת לבו המלא מאור הויה יתברך על כל גדותיו.

ואפילו כשמכוון לבו לשמים, צריך להזהר מאד באחדות הרצון שיתיחד ביחוד אמיתיית הכרת פנימיות בשיעור הדביקות על גבהו של היכולת ה' ית' כי ידו לא תקצר ח"ו, כמו שכתוב (במדבר יד, כא) "ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ".

^{קכ}. רש"י (שמות יב, יב) מביא את המדרש 'ולא ע"י שליח, אך התוספת 'מלאך' ו'שרף', היא מתוך הנוסח בהגדה של פסח.
^{קכד}. ע"י אגרת כ"ג מה שמביא על כך בשם הבעש"ט בפירושו על הפסוק "ה' צלך".

^{קכב}. מקור הביטוי הוא על בהמה שיש בה אבר נוסף ויתר על האמורים להיות לה, כגון רגל נוספת, הוא חשוב כנטול הימנה, וממילא הרי היא בעלת-מום. נמצא שתוספת האבר גרעה בה. והבן הקשר לענייננו.

וכשנוטלין ממנו זה הכח לקדושה, אז מקויים בנו "ובכל מאדך" (דברים ו, ה).

וזה סוד שמתחית המתים זוכין לגילוי אליהו, שפורח בארבע, ואז מתתקן בנו הכח הזה לעבוד ולאהוב באחת, דהיינו טוב "מאד" כנ"ל המקוה לנו במהרה בימינו אמן כן יהי רצון. שצורך זה מהו? לחקור איך הולד נעשה? שהוא פשוט, הוא חושק והיא חושקת והילד נעשה.

ועל כן הארכתי בקיצור לשון, לסבת הזמן, אמנם ברצות הוי' יספיק לכם, שתכינו את עצמכם ותזכו לכל הנ"ל בטרם ביאתי אליכם, ואז באתרא דליעול "ירקא" ^{קכו} ליעול בשרא וכוורא ^{קכח}, כי

^{קכו}. רבינו הדגיש את המילה 'ירקא', ואולי משום שרומז על ב' המיעוטים שעליהם פירש לעיל שנרמזים בפסוק "ואביה ירק ירק בפניה".

^{קכח}. ביטוי שמקורו בגמרא שבת קמ, ב. משמעותו: אדם עשיר, אין לו לאכול

לכוון לב רק להשתעשע עמו ית' בשהוא השעשועים לו לעצמו לבדו, ולא להעציב ח"ו בכל אופן שלא תבוא. וכן בן חכם מביט תמיד בפנים של אביו, אם יש לו שמחה הימנו, להיות לו מגמה האחת, לשמח האב, ותו לא מידי.

וזה סוד "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" (במדבר כג, כג), שפירשו ז"ל (רש"י בשם מדרש תנחומא) שמלאכים ושרפים מתלמדים מבני ישראל ידיעת השי"ת.

וזה סוד "כי טוב מאד" (בראשית א, לא) - זה הס"ם ^{קכה}, להיותו פורח באחת ^{קכו},

^{קכה}. זוהר משפטים אות קסה, בהסולם: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו טוב, למדנו שזה מלאך הטוב. מאד, זהו מלאך המות".

^{קכו}. בגמרא ברכות ד, ב: מיכאל [עף בפריחה] אחת, גבריאל בשתים, אליהו בארבע, ומלאך המות בשמונה, ובשעת המגיפה באחת. עי' בזה אגרת מ"ו בתשובה למכתב של ר' דוד מינצברג ובהערה י' שם.

אני אגיד, אולי ימצא השי"ת
חן בעינכם, במהרה בימינו
בקרוב.

קל והנה במה שבקשתי
להציג את הראשי תיבות
בסמוך להפתיחה כוללת. כתב
לי יהודא צבי נ"י שלא הי'
מקום, בו בעת שאני רואה
מקום מרווח תחת הפתיחה
שנשאר ריקן, ולא מילא אותו
כבקשתי.

גם לפלא לי מדוע עדיין לא
השגתי את הפתיחה בשלימות.
אלא דברים כפולים והאמצע
חסר, שזה קרוב לב' שבועות
שכתבתם לי שתשלחו לי את

אחר כל הזכיה הנ"ל, תתחילו
להיות מוכנים לקבל אורו ית'
על ידי, כחפץ ה' מכל מראש.
והגם שהוא פלא בעינכם
להשקפתכם^{קכט}, אמנם על כל
פנים תאמינו לי שאין כונתי
ח"ו להתפאר, כי טובת ה' היא
טובתכם, ואם קטנים אתם
בעיניכם תביטו על בעל
מלאכתכם שפעל אתכם, כי
אומן נפלא אינו פועל דברים
שפלים ונמוכים. ורעיון רוח
הזה, הוא הפגם מסטרא
דחיויא, שהטיל בה זוהמה
לחשוב את עצמו לנמוך ושפל
ולא ירגיש כי הויה עומד
לימינו גם ורק בעת תחתית
שפלותו, ואני מה שאני רואה

ירקא (שחליים וכרישים), כי את אותו
המקום שאלו תופסים במעיו, יכול
למלאות בו בשר ודגים. כונת הביטוי
במשמעותו הרחבה: אדם לא ימלא
עצמו וינצל את כישוריו בדברים פחותי
ערך בשעה שיכול למלאותם בדברים
חשובים.

קכט. לקמן בתחילת אגרת מ"ו כותב על
כך רבינו: "גם בעיני הוא פלא".

קל. מכאן עד סוף המכתב עוסק בפרטים
טכניים ואחרים הנוגעים להדפסת
פירוש 'פנים מאירות ומסבירות' על
ה'עץ חיים'. וכן בענין נטילת הסכמות
מרבנים על ספריו.

על חציו אמנם כעת שמתי אל
לבי ומצאתי מפורש במלכים
א' י"ב (פסוק כ) לא היה אחרי
בית דוד "זולתי" שבט יהודה
לבדו. וכן במלכים ב' פרק כ"ד
פסוק י"ד לא נשאר "זולת"
דלת עם הארץ, ופירש
המצודות ציון "רק", עיין שם
והשיבני דבר.

ובענין סילוק החובות
המרוכות שאחדים מבקשים
במכתבים, ואני מצדי שואל
למה לא תשלמו לי את חובי
להריץ לי מכתב בכל שבוע
כבקשתי אליכם. אמנם כן, כל
החובות ממצוה אחת נתפשטו.

הנ"ל

הפתיחה בשלימות, ואקוה
שתשלחו לי במהרה.

הקונטרס החמישי עדיין
לא נגמר, מאפס הפנאי לסדרו
לדפוס, ואולי אגמור אותו
בשבוע זו, ותיכף.....

ובדבר ... אין לי פנאי
ליקח לזה, ועשו אתם מה
שנראה בעיניכם, ואולי
אתישב בזה כעבור הפסח
הבא עלינו לטובה. וכן ביתר
המפורסמים. אמנם לשלוח
עוד קונטרסים, אחשוב
לשלוח עם הגמר של קונטרס
החמישי. וכן ההקדמה.
והראשי-תבות תשלחו לי
הנה, ואראה אותם מקודם.

יהודא ליב

מצאתי הגהה אחת בדף א'
של הפתיחה ע"ב, שבמקום
"זולת" שכתבתי נכתב "אלא"
או "רק", וכנראה שהוא מהר'
דוד נ"י, להיותו מכבר נתוכח
עמי במילה זו, ואז שתקתי לו

שמעתי

ויבן ערי מסכנות

**שמעתי מאאמו"ר זצ"ל ג' שבט
תש"א**

הנה הכתוב אומר "ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פתום ואת רעמסס" (שמות א').

ויש לשאול, הלא פתום ורעמסס משמע שהם ערים יפים. וערי מסכנות משמע שהיא עניות ודלות. וגם מלשון סכנה. וכן יש להבין, במה ששאל אברהם אבינו עליו השלום: "ויאמר וכו', במה אדע כי אירשנה?" (לך לך ששי). ומה השיב לו הקב"ה. כתוב: "ויאמר לאברהם, ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה".

לפי הפשט קשה להבין: היות שהשאלה היתה, שהוא היה רוצה בטוחות על הירושה. ולא נראה שום בטוחות בהתשובה, שהקב"ה השיב לו, כי זרעך יהיו בגלות. ומשמע שזה היה תשובה מספקת עבורו.

כי אנו רואים, כי אברהם, כשהיה לו וכוח עם הקב"ה בענין אנשי סדום, היה לו וכוח ארוך עם הקב"ה. וכל פעם אמר "אולי...". וכאן, כשהקב"ה אמר, שזרעך יהיו

בגלות, כבר קבל זה בתור תשובה מספקת. ולא היה לו שום וכוח לומר "אולי...". אלא שקבל זה בתור בטוחות על ירושת ארץ.

ולפי זה יש להבין את התשובה הזו. וכן יש להבין מה שפירש הזה"ק על הכתוב "ופרעה הקריב". ומפרש, שהוא הקריב אותם לתשובה. היתכן, שפרעה הרשע ירצה לקרבה לתשובה?

ולהבין כל זה יש להבין את מאמר הזה"ל וזה לשונם: "כדריש ר' יהודה, לעתיד לבוא מביא הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה. ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים, האיך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה. ורשעים בוכין ואומרים, האיך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה". (סוכה נ"ב ע"א).

והמאמר הזה כולו מוקשה:

(א) אם כבר שחט את היצר הרע, מאיפה יש עוד רשעים?

(ב) צדיקים למה בוכין, אדרבא הם היו צריכים לשמוח.

(ג) איך יכול להיות שני דעות במציאות, בזמן ששניהם כבר הגיעו למצב של אמת, שהמאמר הזה המדובר הוא בעתיד לבוא, שאז בטח מצב של אמת, ואיך יכולים להיות שני במציאות

עול האמונה? היות שזהו כנגד הדעת. ומי יכול ללכת נגד הדעת? אם כן איך יהיה מציאות, שיזכו לאור האמונה, היות שכל השלימות תלוי רק בזה.

ועל זה השיב לו הקב"ה: "ידוע תדע וכו', שהם יהיו בגלות". שפירושו, שהוא הכין קליפה, שהוא היצר הרע אדם בליעל, שהוא פרעה מלך מצרים, שאותיות **פרעה** הוא אותיות **ערה**, כמו שאמר האר"י ז"ל בשער הכוונות לפסח, שפרעה הוא בחינת עורף **מצר-ים**, שהיה מוצץ את השפע כשיורדת לתחתונים, עם השאלה שלו, שהוא בא ושואל "מי ה' אשר אשמע בקולו?" (שמות, שביעי). ותיכף עם השאלה הזאת כבר נמצאים ברשות הקליפות, כמו שאומר הרמב"ם (בהלכות דעות) מה שכתוב "אל תפנו לאילימים", עם הפניה לבד, היינו עם השאלה לבד, כבר עוברים על הלאו "זלא תפנו".

והיות שהס"א, רוצה שתוכל לינוק שפע מהקדושה. ומה היא עושיית אז שתוכל לינוק שפע מהקדושה? וזה שאומר לנו הכתוב "ופרעה הקריב". ומפרש הזה"ק, שהקריב אותם לתשובה. ושאל כנ"ל: "איך שייך לומר, שפרעה קרב אותם לתשובה, הלא הדרך של הקליפות הוא לרחק את האדם מהקב"ה?"

במרחק כזה, מבין חוט השערה להר גבוה?

ופירש זה עם מה שאמרו חז"ל (שם) "אמר רבי אסי: "יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא (של עכביש), ולבסוף דומה כעבותות העגלה, שנאמר "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה" (ישעיה ה').

אנו צריכים לדעת כלל גדול, שעבודה שלנו, שניתן לנו, שיהיה על בסיס אמונה למעלה מהדעת. אין זה מטעם, שאין אנו ראויים למדרגה גדולה, ומשום זה ניתן לנו, שנקח הכל בכלי של האמונה. וזה נדמה לנו לבחינת שופלות ופחיתות ערך. והאדם מצפה, מתי נוכל לפטור את עצמו מעול הזה, שנקרא אמונה למעלה מהדעת.

אלא הוא מדרגה גדולה וחשובה מאוד, שאין סוף ותכלית לרוממותה. ומה שנראה בעינינו לבחינת שופלות, הוא מסיבת הרצון לקבל שבנו. ובהרצון לקבל יש להבחין בו בחינת ראש וגוף, שהראש נקרא ידיעה והגוף נקרא קבלה. ומשום זה כל מה שהוא נגד הידיעה, נבחן אצלנו לבחינת שופלות ומעשה בהמה.

ובהנ"ל יש לפרש, מה שאברהם אבינו עליו השלום שאל להקב"ה "במה אדע כי ארשנו?" כי איך יהיה מציאות, שיוכלו לקבל עליהם

יורד לתחתונים, היה יונק מבחינת עורף ומצד הגרון, שהוא בחינת רישא דגופא, שהיה לוקח הכל בכלי קבלה שלו.

וזהו פירוש "ויבן ערי מסכנות", היינו שזה היה לישראל. זאת אומרת, שכל כמה שהיה עובדים בזמן גלות, הכל לקח פרעה לרשותו. וממילא היו עם ישראל עניים, שנקרא מסכנא, בחינת עני.

ועוד יש לפרש **מסכנות** מלשון **סכנה**, שהם היו בסכנה גדולה, שלא ישארו במצב זה כל ימי חייהם. אבל לפרעה היה עבודתם של ישראל פיתם ורעמסס, היינו ערים יפים מאד מאד.

לפי זה יהיה הפירוש "ויבן ערי מסכנות" - לישראל, ולפרעה - את פיתם ורעמסס. היות שכל מה שעבדו ישראל, נפל לקליפות, ולא היו רואים שום ברכה בעבודתם. ובזמן שהיו מתגברים בעבודת האמונה ובבחינת השפעה, אז כן ראו פריה ורביה. וברגע שנפלו לבחינת ידיעה וקבלה, היו תיכף נופלים לרשות קליפת פרעה. ואז באו לידי החלטה גמורה ומוחלטת, שהעבדות צריך להיות בבחינת אמונה למעלה מהדעת, ובבחינת השפעה.

אבל ראו, שאין כח בידי עצמם לצאת משליטת פרעה. לכן כתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה".

וזה יש להבין על דרך, מה שכתוב בזהר, וזה לשונו: "אבל כך אתרשים פשע בטמירו, כגוונא דחויא דמחי ואעיל רישיה בין גופיה". ובהסולם "כגוונא וכו', כי הפשע הזה, להיותו בטמירו, נמצא כח הנחש, דמחי לבני עלמא והביא מיתה לעולם, עודו בכל תוקפו. ואי אפשר להעביר אותו, בדומה לנחש, הנושך לאדם, ותיכף מכניס ראשו לגופו, שאז אי אפשר להרגו". (הקדמת ספר הזהר דף מא, ובהסולם).

ועוד מאמר יש בזהר, שהנחש כפף לרישא ומחי בזנביה. היינו, שלפעמים הוא נותן לאדם, שיקבל עליו את עול האמונה, שהוא בחינת למעלה מהדעת. שזה הוא ענין "כפיף לרישא", אבל מחי "בזנביה". בזנביה, אפשר לפרש, בסופו. שמה שכף לרישא, היה בכדי שבסופו יקבל בעמ"נ לקבל. זאת אומרת, מה שנתן לו מקודם רשות לקבל עליו את האמונה, היה בכדי שאח"כ יקח הכל לרשותו. כי הקליפה יודעת, שאין מקום לקבל שפע, אלא על ידי הקדושה.

וזה פירוש, שפרעה הקריב שדרשו, שהקריב את ישראל לתשובה. וזה היה בכוונה תחילה, כדי שאח"כ יקח מהם הכל לרשותו. וזהו שכתב האר"י ז"ל, "שפרעה היה יונק כל השפע, שהיה

לכן לקחו עליהם עבודה זו. אבל אם בטל הדבר, בטלו אהבה לעבודה זו. זאת אומרת, אם בטל היצר הרע, שכבר אין מי שיביאו להם מחשבות דלא תפנו לאילים, בטלו אהבה של עבודת השיפלות.

ובזה נבין מה שאמרו חז"ל: "יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא (עכביש), ולבסוף דומה כעבותות העגלה".

ידוע, שיש בחינת אונס, שוגג, מזיד. הרצון לקבל, המוטבע באדם, הוא בחינת אונס, מטעם שאין זה בידו לבטלו. וממילא לא נחשב זה לחטא, אלא זה נחשב לעון, כמ"ש: "הוי מושכי העון בחבלי השוא". אם כן, אי אפשר לדחותו או לשנוא אותו, מטעם שאין הוא מרגיש, שזה יהיה חטא. אבל מזה יוצא אח"כ "כעבותות העגלה", חטאה. ומהרצון לקבל הזה נברא אח"כ קליפות, שיש להם מרכבה שלימה, בסוד "זה לעומת זה עשה אלקים". ומשם נמשך היצר הרע. היינו הכל מהחוט השערה הנ"ל.

וכיון שכבר נתגלה שזהו חטא, אז כבר יודעים לשמור את עצמם מחוט השערה הזו. ואז מבינים, שאין עצה אחרת, אם רוצים להכנס לקדושה, אלא לקבל עבודה של שיפלות, היינו אמונה והשפעה. אחרת הם רואים, שנמצאים תחת שליטת קליפת פרעה מלך מצרים.

כי פחדו, שלא ישארו שם בגלות לעולמים. אז "ותעל שועתם אל ה'", וזכו לצאת מגלות מצרים.

נמצא, שמטרים שראו את המצב, שבו הם נמצאים ברשות הקליפות, וכואב להם ומפחדים שלא ישארו שם לעולמים, אז אין שום צורך, שה' יעזור להם מכלי קבלה, אם לא מרגישים את ההזק והחסרון, שיש בזה, שזהו כל המפריע מלהתדבק בה'. כי אחרת אדם מחשיב יותר את העבודה בבחינת ידיעה וקבלה. מה שאם כן בחינת אמונה נחשב לבחינת שופלות. ובוחרים יותר בידיעה וקבלה, כי כך מחייב שכל החיצון של האדם.

ולכן הוכן להם הגלות, שירגישו שאין להם שום התקדמות בהתקרבות לה', כל עבודתם נשקע בתוך קליפת מצרים. ואז ראו, שאין להם שום ברירה, אלא הם מוכרחים לקבל על עצמם עבודה של שיפלות, שהוא בחינת אמונה למעלה מהדעת, ולהשתוקק לבחינת השפעה, אחרת הם מרגישים, שהם שנמצאים ברשות הס"א.

נמצא, שהאמונה שקבלו עליהם, היה מטעם, שראו, אחרת אין להם שום עצה. ומשום זה הסכימו לעבודה של שיפלות. וזה נקרא "עבודה, התלויה בדבר". מסיבת שלא יפלו לתוך רשת הקליפות,

להדבק בו ית' לא יכולים, כיון שיש שנוי צורה ו"אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד". והתיקון שלהם הוא, שיהיו אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. שהכוונה הוא, היות שהיצר הרע נתבטל, נמצא שאין לצדיקים סיבה, שיצטרכו ללכת בבחינת אמונה למעלה מהדעת.

אם כן, כיון שאין להם סיבה, אז מי מכריח אותם? לכן כשהם רואים, שהרשעים, שנשארו עם חוט השערה, ולא תיקנו את חוט השערה, בזמן שהיה היצר הרע, שאז ראוי היה שיוכלו לתקן, מטעם שאז היה מגולה את הרצון לקבל לחטא. מה שאם כן עכשיו לא ניכר לחטא, אלא לחוט השערה.

לכן, אם אין סיבה, אין עכשיו מקום לתקן. אבל יחד עם זה, אין מקום לדביקות, כי השנוי צורה נשארו. וכל התיקון שלהם הוא בזה, שהצדיקים הולכים עליהם. היינו, כשרואים שעכשיו כבר אין פחד מפני רשת הקליפות, שכבר נשחט היצר הרע.

אם כן, מדוע עכשיו הם צריכים לעבוד בבחינת אמונה למעלה מהדעת? אבל כשהם רואים, שאין הרשעים יכולים עכשיו להגיע לדביקות, מטעם שאין להם עכשיו סיבה, היינו יצר הרע, שיהיה ניכר להם לחטא, ויחד עם זה הם נשארו

נמצא, שתועלת הגלות היה, שירגישו, שהרצון לקבל הוא חטא. וזהו סיבה, שיחליטו, שאין עצה אחרת, אלא להשתדל להגיע לכלי השפעה. וזה ענין, שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו עליו השלום, על השאלה, שהוא בקש בטוחות על ירושת הארץ: "ידוע תדע, כי גר יהיו זרעך וכו' וענו אותם". כי על ידי הגלות, אז הם יבואו לידי גלוי של החוט השערה, שהוא חטא. אז יבואו לידי קבלת עבודה אמיתית, כדי להרחיק עצמם מן החטא.

וזה שאמר רבי יהודה, לעתיד, שיהיה "בלע המות לנצח", דהיינו שהקב"ה שוחט ליצר הרע, וממילא לא נשאר ממנו אלא חוט השערה, שזה לא מורגש לחטא כלל (שחוט השערה הוא דבר שלא יכולים לראות זה בעין). ומכל מקום נשארים עוד רשעים וצדיקים. ואז כולם רוצים להדבק בו ית'. והרשעים, שעוד לא תיקנו את החוט השערה שלהם, מזמן שהיצר הרע היה קיים, שאז היה יכולת להרגיש, שזהו חטא.

מה שאם כן עכשיו, שאין יצה"ר לא נשאר אלא בבחינת חוט השערה, אז אין להם סיבה שיצטרכו להפוך את הכלי קבלה לכלי השפעה. כנ"ל, שחוט השערה לא מרגישים. אבל מכל מקום

מבחינת העבר, היינו שהם לוקחים חיות ואור ממה שעבר עליהם. מה שאין כן מוחין דג"ר מאיר בהוה, ע"י שהוא מיוחד את הזווג.

וזה פירוש, שהצדיקים בוכין ואומרים: "איך יכולנו לכבוש הר גבוה?" שעכשיו הם רואים, מה שהיה לפני שחיתת יצר הרע, שהיה שליטתו גדולה מאד, בסוד "זה לעומת זה עשה אלקים". והיה להם רחמים גדולים מצד השם ית', שנתן להם כח לנצח את מלחמת היצר. ויש להם עכשיו ששון ושמחה מהנס שהיה להם אז, היינו מזמן העבר. וזה נקרא "מוחין דקטנות".

והרשעים בוכין, כיון שעכשיו אין להם שום עצה להדבק בו ית', אף על פי שעכשיו הם רואים, שאין זה אלא חוט השערה. אבל היות שאין עכשיו יצר הרע, אין להם סיבה, שיוכלו להפוך את הכלי קבלה להשפעה. רק רואים שהם מבחוץ, לכן הם בוכין.

אבל התיקון שלהם הוא בזה, שנעשה אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. היינו כנ"ל, שעל ידי זה שהצדיקים רואים, אף על פי שאין עכשיו יצר הרע, ומכל מקום אין הרשעים יכולים לזכות לדבקות. אז הם אומרים, על מה שהיה חושבים, שרק מטעם סיבה של יצר הרע צריכים ללכת בדרכי השפעה. אלא

בחוץ, שסוף כל סוף נשאר שנוי צורה.

לכן הצדיקים, כשרואים את זה, אז הם מבינים מה טוב היה להם, שהיה להם סיבה לעבוד בבחינת השפעה, שהיה נדמה להם, שעסקו בבחינת השפעה רק מטעם היצר הרע. אבל הם רואים, שענין החטא, שראו אז, היה לטובתם. היינו, שבאמת העבודה זו הוא עיקר. ולא מטעם פחד, שיפלו לרשות הקליפות, עושים עבודה זו. וראיה לזה הם רואים אצל הרשעים, שלא תיקנו את החוט השערה. ועכשיו אין להם סיבה. ונשארו מבחוץ, שלא יכולים לבוא עכשיו לדביקות בה'.

נמצא, שהצדיקים מקבלים כח ללכת מחיל לחיל ע"י הרשעים. וזה שהרשעים נעשה אפר תחת רגלי הצדיקים. שהצדיקים הולכים על בחינת שנשארו בבחינת רשעים. אם כן "אגלאי מילתא למפרע", שדוקא עבודה זו הוא חשובה. ולא מטעם הכרח, כמו שנדמה להם מקודם, בזמן שהיה להם יצר הרע. עכשיו הם רואים, אפילו בלי יצר הרע, כדאי לעבוד בבחינת השפעה ואמונה.

וענין הללו בוכין והללו בוכין, כידוע, כי בכיה הוא בחינת קטנות, שהוא בחינת ו"ק. ויש חילוק בין ג"ר לו"ק. שמוחין דו"ק מאירים

ושמעתי פעם אחרת: אשר אנחנו רואים, שבזמן שאנו לא רוצים לקבל את האמונה אנחנו נופלים ממצבנו. ובכל פעם ופעם אנחנו עולים ויורדים, עד שנקבע בליבנו שאין לנו עצה אחרת אלא לקבוע את האמונה. וזהו היה בכדי לקבל את האמונה. וזה ויבן ערי מסכנות (לישראל) לפרעה.

וירא ישראל את מצרים

שמעתי בשלח

בפסוק "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ויראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

יש להבין: מה שייך כאן לומר ענין "ויאמינו", שמובן, שהנס של יציאת מצרים וקריעת הים, הביא את ישראל לאמונה גדולה יותר ממה שהאמינו קודם? והלא אמרו חז"ל על פסוק "זה אלי ואנוהו", שראתה שפחה על הים יותר מיחזקאל הנביא. אם כן, משמע שיציאת מצרים היה ענין של ניסים גלויים, המביאים לידיעת ה', שזהו היפך מהמובן של "אמונה", כי אין פירושו למעלה מן הדעת. וכשרואים נסים גלויים, קשה מאד להיות אז באמונה. כי אדרבה, אז הוא התפשטות הדעת. אם כן מהו הפירוש של כתיב "ויאמינו בה"?

רק יש לפרש על דרך הפירוש של "וכל מאמינים, שהוא אל

הם רואים, שזהו הכלי אמיתית. זאת אומרת, אפילו שלא היה יצר הרע, גם כן דרך זה הוא אמת, שדרך האמונה הוא דרך נפלאה. ובוזה נבין, למה נשארים רשעים אחר שחישת יצר הרע. זהו מטעם כדי שיהיו אפר "תחת כפות רגלי הצדיקים". שאם לא היה נשארים רשעים, אז לא היה מי שיגלה את הענין הגדול הזה, שדרך האמונה הוא לא מטעם אהבה התלויה בדבר. היינו שלא מטעם יצר הרע צריכים ללכת בדרך האמונה, אלא זהו אהבה שאינו תלויה בדבר. היות שעכשיו כבר אין יצר הרע, ומכל מקום רק בדרך האמונה יכולים לזכות לדביקות ה'.

ושמעתי פעם אחרת: הנה מה שאנחנו צריך דוקא לאמונה, הוא מסיבת הגאות שיש בנו, שאז קשה לנו לקבל האמונה. זאת אומרת, שאף על פי שהאמונה הוא בחינה גבוהה, ומדרגה נפלאה, שאין התחנות יכול להשיג ולהבין את יקר ערכה ותכלית רוממותה, הוא רק מסיבת הגאות שבנו, דהיינו הרצון לקבל, נדמה לעינינו שהוא בחינת שופלות ומעשה בהמה. אשר לסיבה זו הוכן לנו אדם בליעל.

יותר, ויש שלא שומר אותו כל כך. וזה תלוי כפי ההצטרפות האדם. כי יש בני אדם, שיודעים, שצריכים לשמירה יתירה. אזי הם ממשיכים שמירה יותר גדולה. ויש בני אדם, שמרגישים שלא צריכים כל כך לשמירה ממרום. וזה לא ניתן להאמר, כי זה תלוי בהרגשה. כי יש שמרגיש את עצמו בחסרון, והוא צריך לנטירותא יתירה.

טעם הצנע במצוות שמעתי

אמר טעם, למה נוהגין שהמצות מונחים תמיד בהצנע, דהיינו במצה-טש או בדבר אחר מכוסה. כתוב: "וישא העם בצקו טרם יחמץ, משארתם צרורות בשמלתם על שכמם", שהרמז הוא מ"צרות בשמלתם". וענין, שבפסח עדיין לא היו הכלים מתוקנים כראוי. לכן באה ענין הספירה, לתקן הכלים. שזה ענין, שאמרה "כטפת ורד ראיתי". היינו, שבלייל הפסח היתה נס, שאף על פי שהיתה יכולה להיות איזה אחיזה, מכל מקום לא היתה, מטעם שהיתה מכוסה, ולא היתה ניכר לחוץ שום דבר. וזהו הרמז "צרורות בשמלתם".

אמונה". והפסוק מספר בשבחן של ישראל, שאפילו אחרי שראו הנסים הגלויים, לא נגרע אצלם העבודת ה', שהוא על דרך האמונה ולמעלה מן הדעת. וזה הוא עבודה גדולה, לאחר שזוכים ויכולים לעבוד את ה' בדעת, ואז לאחוז בדרך האמונה ולא לזלזל בו כלום.

טעם שלא נוהגים לאכול אחד אצל השני בפסח שמעתי בסעודת שחרית דהג פסח תש"ח

אומר טעם על מנהג, שנוהגין, שלא לאכול אחד אצל השני, מטעם כשרות. ולמה לא נוהגין כך כל השנה? וכמו כן מי שיודעין בו, ששם כשר בתכלית, אפילו יותר טוב מבאצלו בבית, ומכל מקום נוהגין שלא אוכלין, הוא מסיבת שאיסור חמץ הוא ב"משהו". ועל "משהו" אי אפשר לשמור את עצמו, אלא השם ית' יכול לשמור לו, שלא יעבור על משהו. וזה ענין שכתוב, שצריכין להזהר על "משהו" חמץ. שהאדם מצוה על הזהירות, שצריך לשת עצות, שלא יבוא לידי "משהו" חמץ. אבל בידי אדם אי אפשר לשמור את עצמו. לכן, שרק השם הוא השומר. ובטח שהשמירה הוא באופן, שלא כל אחד שוה. שיש ה' שומר אותו

זהר, אמור סע' קכח' שמעתי ד' דחזה"מ פסח תש"ט

בזהר פרשת "אמור": "אמרה כנסת ישראל, אני ישנה בגלותא דמצרים" (זהר, אמור, דף מ"ג, סע' קכח' ד"ה "ובחודש הראשון"). הסתלקות המוחין נקרא "שינה". "ולבי ער". לב הוא בחינת ל"ב נתיבות חכמה. היינו שהיה מאיר בהם בחינת חכמה. אבל היתה בלי התלבשות בחסדים, שזה נקרא "גלות מצרים". ובשביל זה נקרא "שינה". אבל יחד עם זה היו ראויים לקבלת מוחין דחכמה, אלא מבחינת אהוריים.

"קול דודי דופק". היינו קולו של ז"א, שהוא בחינת חסדים. וזה שאמר, דא קוב"ה: "פתחי לי פתחא כחדודי דמחטא". היינו שבעת הגאולה, אמר להם, שימשיכו מחדש את בחינת החכמה. ובזמן שהוא בלי חסדים, נקרא הפתח שלה "כחדודי דמחטא", משום שאינה מאירה בלי חסדים. "ואני אפתח לך תרעין עילאין". היינו, משפיע לה מבחינת חסדים. ואז יהיה לה הרחבה, שיהיה לה חכמה וחסדים.

"פתחי לי וכו', דהא פתחא לאעלא לי בכך הוא, דלא יעלון לגבאי בני, אלא בכך". היינו שהבנים, הצריכים למוחין דחכמה, אינו הוא יכול

להשפיע להם. יען, שבחינתו היא רק חסדים. אלא כשהיא תמשיך חכמה, אז יש יכולת, שהבנים גם כן יקבלו חכמה. לכן נקרא, כי רק היא יכולה לפתוח הפתח הזה.

מה שאם כן "אני סגור דלא ישכחון לי". היינו "שלא ישכחון לי בשלימות". שז"א, בזמן שיש לו רק חסדים, אזי אין לו אלא בחינת ו"ק. ונקרא "אורא סתם". מה שאם כן כשיש לו בחינת חכמה גם כן, ואז, אף על פי שאין הוא מקבל רק חסדים, נקרא החסדים שלו "אורא דכי"א". שאז החסדים שלו מעולים מן חכמה. אבל בלי חכמה לא ישכחון אותו בשלימות.

וזה שכתוב "בגין לאזדווגא עמך ולמהוי עמך בשלם דעלמין. תא חזי בשעתא דקב"ה קטיל לבוכרי דמצראי, כל אינון דקטיל בפלגות ליליא ואחית דרגין מעילא לתתא". היינו, על ידי תיקון המסך דחיריק, שגורם שני בחינות, הסתלקות הג"ר וכמו כן המשכת החסדים, שע"י התכללות הזה, יש יכולת להתפשטות המוחין מלמעלה למטה.

"ביה שעתא עאלו ישראל בקידמא דאת קדישא, אתגזרו". שענין "מכת בכורות" וענין "דם פסח" וענין "דם מילה" הוא בחינה אחת. שזה יוד ידוע, שאלהי מצרים היה שה. זאת אומרת, שהקרבת פסח

ממנה ולמטה. זאת אומרת, שנתגלתה בחזה. יוצא לפי זה, כל מה שישנם ממנה ולמעלה, אינו היא פועלת עם בחינת דין הנמצא בה. מה שאם כן מחזה ולמטה, שכל התפשטות היא למטה מבחינתה, לכן נרגשת הדין שבה. לכן היו ישראל נזהרין אז בליל פסח, שיאכלו מצה ולא חמץ. ויש מעלה למצה, שאינו בחמץ. ויש מעלה בחמץ, שאינו במצה. במצה יש מעלה, שהם מוחין שלמים מבחינת ג"ר דחכמה, הנבחנים עוד לבחינת שני מאורות הגדולים. אבל הם בבחינת אחרים, שאינם יכולים להאיר, מסיבת חסרון החסדים. ויש יתרון לחמץ. הגם שהם רק בחינת ו"ק, אבל כבר מלובשים בחסדים. ובבית המקדש, שהיו מוחין דחכמה, היו גם כן בבחינת מחזה ולמעלה, שהוא בחינת מצה. שלכן נאמר: "וכל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו".

כל פעולה עושה רושם

שמעתי א' פסח תש"ט בסעודה

שאל, אם פועל עלינו את התירה של ארצנו מידי המשעבדים. שזכינו, שנעשו בני חורין מעול העמים. ואנחנו נעשו כמו כל הגוים, שאין אחד משעבוד לחברו. ואם החירות הזה פעל

היה מכוון לאלוהיהם. שקליפות מצרים היה, שהם רצו להמשיך מבחינת גמר התיקון, כעין חטא של עץ הדעת, שרצו להמשיך את האור דג"ר מלמעלה למטה. וע"י שחיטת הפסח, היו שוחטין את הג"ר דחכמה, שעל ידי זה היה מכת בכורות. שענין בכור הוא סוד ג"ר. שהיו מבטלין את הג"ר. וזה היה על ידי מסך דחיריק, שהוא בחינת העלאת המנעולא, שזה גורם לביטול הג"ר.

וזה "דם" מלשון "דממה", שהוא דמית דממית הג"ר. וזה ענין דם מילה, שענין איזמל הוא סוד דינין דנוקבא, שהדינין מבטלין את דינין דזוכרא. וזה שכתוב "תרי דמא הוו דם פסח ודם מילה". ועל ידי זריקת דם פסח היה ביטול הג"ר והתכללות בתיקון קוין, שהוא סוד המשקוף ושתי המזוזות.

"ובארבעה וכו', ויסתלקו ישראל מרשותא אחרא וכו', ויתאחדו במצה קשורא קדישא". שענין חמץ הוא סוד המוחין המתפשטין מחזה ולמטה, שאז הם מאירים ממעלה למטה. ומצה הם המוחין, שמאירים מחזה ולמעלה, שמבחינה זו אין אחיזה לחיצונים. והטעם, משום שענין המנעולא שנתגלה בליל פסח, שעל ידי זה היה שחיטת הפסח ומכת בכורות, פועלת רק

ובלי שום הכנה נכונה להמשיך את הטעם שבת הרוחניים, אז הוא להיפך. שע"י התענוגים הגשמיים, הוא נעשה יותר גרוע. שאחר סעודת גשמיות, נמשכים רק לשינה ולא יותר. שאחר אכילה באים לידי שינה. נמצא, שאכילתו הורידו יותר למטה.

אלא שצריכים להתאמצות יתירה, שע"י התענוגים הגשמיים יבואו לרוחניות. כי כך היה רצון המלך. אף על פי שהם בסתירות, שהרוחניות מונח תחת קו ההשפעה, והגשמיות תחת הקבלה, וכיון שכך היה רצון המלך, לכן נמשכים הרוחניות אחר התענוגים הגשמיים, שמונחים תחת מצותיו ית', שהם תענוג שבת ויום טוב.

כמו כן, אנחנו צריכים לראות, שגם בהחירות הזו שזכינו, צריכים לכוון ולעשות הכנה דרבה, בכדי להמשיך החירות הרוחניים, הנקרא חירות ממלאך המוות. היינו זוכין אז לבחינת "מלא כל הארץ כבודו", הנקרא מוחין דא"א. פירוש, שלא רואין שום מקום ושום זמן, שלא יוכל להיות שם מלובש הבורא ית', שלא נוכל להגיד בזמן הזה, או במקום זו, אין הוא יכול להתלבש חס ושלום. אלא מלא כל הארץ כבודו. ומטרם זה יש הבדל והפרש "בין אור לחושך, ובין ישראל לעמים". שבמקום אור

עלינו, שיש לנו מזה איזה הרגשה בעבודת השם ית'.

ואמר, שאל נחשוב, שזה לא פעל לנו. זאת אומרת, שבעבודת לא ניכר שום שנוי מהחירות הזו. זהו בלתי אפשרי. שהשם ית' אינו פועל בטל, חס ושלום. אלא כל מה שפעל, הוא מתרשם עלינו, הן לטוב והן לרע. זאת אומרת, שמכל פעולה, שהוא עושה, בין החיוב ובין השלילה, היינו בין האור ובין החושך, נמשך לנו כח יתירה. או שאנחנו באים לידי עליה מהפעולה. כך, כי ברוחניות אין שתמיד יש רשות וכח, שתחת הכח הזו מוכרחים להמשיך. לכן אין אדם יכול לומר, שהחירות, מה שהשגנו, לא עשה בנו שום שנוי. אלא אם אנחנו לא מרגישים שנוי לטובה, אזי אנחנו מוכרחים לומר, שיש כאן שנוי לרע, אף על פי שאנחנו לא מרגישים.

ובמוצאי יום טוב לאחר הבדלה, נתן הסבר לזה, כדוגמת סעודת שבת ויום טוב, שע"י התענוגים הגשמיים, בדרך ענף ושורש, מעוררים את התענוגים הרוחניים, שהוא מעין העולם הבא. ובודאי שע"י לטעום טעם מעין העולם הבא, צריכין הכנה יתירה בששת ימי המעשה. וכפי שיעור הכנתו, כך הוא שיעור הרגשתו.

לקבל את כל טובו. והלא אין אנו רואים את המגדל מלא כל טוב, אלא להיפך, שכל העולם מלא יסורים. וזהו התירוץ, ש"יין מלכות רב". שמצד המלכות, אין שום חסרון ליין. זאת אומרת לתענוגים הנמשלים ליין. אלא החסרון הוא רק מצד הכלים, שאין לנו הכלי קבלה המתאימים לקבלת השפע. כי דוקא בכלי דהשפעה יכולים לקבל. וכפי ערך גדלות הכלים, כן ערך גדלות השפע. אם כן, כל השינוים הוא רק בהכלים ולא בהאורות. וזהו שמשמיענו הכתוב ש"כלים מכלים שונים, ויין מלכות כיד המלך". היינו כמו שהיתה במחשבת הבריאה, היינו להטיב לנבראיו, כפי יכולתו ית'.

ענין חג הפסח

ענין חג הפסח הוא על מוחין דחיה. וענין הספירה הוא מוחין דיחידה. לכן, בזמן הספירה יש הסתלקות המוחין, משום שענין הספירה הוא בחינת עליית מ"ן. וידוע, שבזמן עליית מ"ן יש הסתלקות האורות. אבל לאחר הספירה חוזרת המוחין למקומה. כי ענין הקטנות שבזמן הספירה, הוא קטנות דבחינת יחידה. אבל יחד עם זה יש מוחין דחול, שהוא ישסו"ת. ומוחין דשבת שהם מוחין דאו"א.

שוכן ה'. מה שאין כן במקום החושך.

וכמו כן אצל ישראל, יש מקום לשכון בו אור ישראל ה'. מה שאין כן באומות העולם, אין הבורא ית' מתלבש אצלם. ו"בין יום השביעי לששת ימי המעשה". מה שאם כן כשזוכין למוחין דאו"א, אז זוכין לבחינת "מלא כל הארץ כבודו", שאין הפרש בין הזמנים, אלא שבכל המקומות ובכל הזמנים שורה אורו ית'.

וזה ענין פסח, שישראל זכו אז לבחינת חירות, היינו למוחין דאו"א, שהוא בחינת "מלא כל הארץ כבודו", וממילא, שאין מקום ליצר הרע, כיון שהוא לא מרחק ע"י מעשיו מעבדות השם. אלא להיפך, שרואין איך שהקריב את האדם לעבודתו ית'. אבל הבחינה הזו היתה רק מצד אתערותא דלעילא. לכן אמרו, שהשכינה הקדושה אמרה: "כטיפת כשושנה אדומה ראיתי". היינו, שראה, שיש מקום, שצריכים עדיין לתקן. שבמקום הזה אין הוא ית' יכול להאיר. לכן היו צריכין לספור את השבעה שבועות של ספירת העומר, בכדי לתקן את המקומות, שיראה ש"מלא כל הארץ כבודו". וזה דומה למלך, שיש לו מגדל מלא כל טוב, ואין לו אורחים. לכן ברא את האנשים, בכדי שיבואו

אחת - ע"י הרגש הגלות מת מלך מצרים.

ולא היתה גלות מצרים שלימה, כי היו צריכים להיות בגלות ד' מאות שנה, והיו רק רד"ו שנים, ולכן לא היתה הגאולה השלימה. אבל גלות הזו שהיא גלות אדום שהיא שלימה, ולכן תהיה הגאולה השלימה בגמר התיקון. ואמנם אף שלא היו בזמן ד' מאות שנה, אבל בהרגש היה שייך להיות ד' מאות שנה, כי ד' מאות זהו שלימות, ע"ד שאמר: "אין אדם עומד על דעת רבו אלא אחר ארבעים שנים" או להיפך - "ארבעים שנה אקוט בדור". וזה היה חסר להם להיות הגאולה כשלימות.

ונו"ן זהו שלימות, אלא כי ד' הוא כי הכתר נכלל בחכמה, קוצו של יוד בהיוד, ונ' הוא חמשה - גילוי כל פרצופי האצילות.

ואמנם יש ב"ע דקדושה ובי"ע דטומאה, והוא קשה להבין: ד"זה לעומת זה עשה אלקים", ולמה עשה ה' ככה להיות עולמות של הסט"א? אלא כי עתיד הס"מ להיות למלאך קדוש, ולכן כל ב"ע דסט"א תתהפך לקדושה, ובה תהיה הרחבה להקדושה.

**הרה"צ משה יאיר וינשטוק
זצ"ל**

שיעור הגאולה הוא לפי שיעור הגלות.

**ב"ה ב' ניסן תש"ב מפי מורי
מוהרי"ל שליט"א**

בניסן נגאלו. נהיתה הגאולה רק אחרי שהכירו שהם בארץ לא להם - שהם בגלות, וכל מה שהם עובדים אף שהם עובדים לשם שמים, באה הקליפה ולוקחת העבודה. ואחרי שהרגישו זאת, אז יכלו לצאת מהגלות. כי גלות וגאולה הם אותיות שוות, אלא שבגאולה יש בנוסף אות אלף, והוא הרמז לאלופו של עולם. כי האדם מתרץ עצמו תמיד - כי לא נתנה התורה למלאכי השרת וכדומה, ואינו חרד על כבוד קונו. כי העיקר הוא להרגיש כי הוא נמצא בגלות, ואז אפשר לו לבוא אל הגאולה. ובזה ניחא מה שכל המפרשים מקשים - למה נאמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולא נאמר "אשר ברא שמים וארץ"? אלא שזאת היא עיקר הגאולה להכיר הגלות של מצרים, שעבדו בארץ לא להם. וזה "וימת מלך מצרים ויאנחו", ואין להבחין מה גורם לזה - אם ע"י האנחה הכבדה מת מלך מצרים, או להפך, כי שניהם בבת

יד בנימין בענין חג הפסח ב' חוה"מ פסח תשי"ז

ימין - זהב - שמאל. שמלה - אמצעי. וזהו מה שכתוב: "משארותם צרורות בשמלותם", כיון שהיו מוחזין שאולים, לא ראויים להם, היה קצת חשש של אחיזה, ולפיכך "צרורים בשמלותם" - שכינה הקדושה. ומפני שהיו מוחזין לא שלהם, מוחזין שאולים, והענין כי "שאור" כתוב ב"שין" שמאלית, שענינו סערה, נשערה מאד. ומשארותם בשין ימנית, שנעשה משערה שער, השאור בעצמו לא טוב אבל הנהפוך ממנו יאות. אולם מכיון שהיה לא שלהם היו צרורות בשמלה, שלא יהיה אחיזה. וכיון שדרך גייעה אסור להמשיך המוחזין האלה שאין להם כלום אליהם, רק דרך אחסנתא, שהוא מקום הכתפיים דאבא, לפיכך כתיב: "משארותם צרורות בשמלותם" - שכינה הקדושה, "על שכמם" - אחסנתא שלא ביגיעה. ופירושו "לחם עוני", מלשון עניות, וענין לחם הוא מלחמה, במקום שיש מלחמה יש תקוה לשלל רב לנצחון, ובמקום שאין מלחמה, אין נצחון, ואין סכוי לשלל לרוחים, ולפיכך לחם עוני.

וסיפר כאן מעשה ברבי אליעזר שהיה אצל הרבי אלימלך, ששלח אותו ללמוד תורה מפי האפטער, תה יגע ובא אחרי טילטולים רבים לשם אל האפטער, ולבסוף לא שמע שם שום ענינים של תורה ממש, שום דבר מתורה, והצטער על כך מאד, וחשב שהוא רק בטול תורה ולא הנ. ותוך שהיה שקוע תוך מחשבות אלו הוא נאנח ואמר האח! כדואג על בטול תורה וזמן היקר, באותו רגע נגש אליו האפטער ואמר: אפשר לאו הכי הוא? וכשחזר לבית רבי אלימלך זצ"ל שאל אותו: מה חכמה למדת שם? אמר כלום, ממש כלום. אמר לו: איך זה כלום? זה בלתי אפשרי. אמר לו שוב פעם: לא כלום. אמר לו הרבי אלימלך שזה בלתי אפשרי בהחלט, הגד נא מה שמעת שם,

פרעה היה "הלעומת", הקליפה של החכמה העליונה, היינו החכמה דימין, המוחזין הכי גדולים, שיוצאי מצרים מצד עצמם לא היו ראויים להם לאותן המוחזין הגדולים עצמן, וזהו החכמה של הימין שאסור להמשיך אותה במשך השתא אלפי שני, ובמוחזין האלה לא שייכת ידיעה והשגה, שכן הם בבחי' "לא אתידע". ומכיון שראו אברהם אבינו ע"ה שהמוחזין הגדולים האלה אי אפשר להמשיך, שאל: "במה אדע כי אירשנה"? ועל זה אמר לו הקב"ה: "ידוע תדע. כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, כדי שתוכל להגיע לידיעה הגדולה הזאת, הכרח הוא שגר יהיה זרעך בארץ לא להם ארבע מאות שנה, הכרח הוא שיפלו בניך בשפל שפל המדרגות (בכיון ההפוך) בדיוק למדרגה הזאת הגבוהה שאי אפשר להגיע אליה אלא בדרך "ההפכה".

וזהו "ולקחתם אגודת אזור וטבלתם דם אשר בסף" אזור נודע משפלותו שבכל העשבים. ודם מלשון דומם. המדרגה הכי נמוכה מהארבע מדרגות. וסף מלשון סוף. אז: "והגעתם" מלשון השגה. "אל המשקוף" מלשון חכמה, ראייה, מוחזין דג"ר. ואז "יצאו ברכוש גדול" (וירא אליו אלקים).

ולפיכך פרעה, הלעומת, הקליפה של המוחזין הגדולים האלה, הוא הממשיך אותם, וישראל לקחו אותם, שכן מצד עצמם לא יכלו להמשיך המוחזין הגדולים האלה, ולפיכך לקחו אותם, היינו עשו זה בדרך "השאלה" ממצרים. וזהו הענין: "ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות. כסף

צימעסל, וועגן תוספת? פירוש: "לסדר" - אוסרעכענען, "לעשותו" - צום האבין - צום עסן. וואס מיר אליין וועלין ממשך זיין ג"כ בדרך תורה ומעשים טובים, וואס אונגעזעכערטער [בטוח], און האלטבער, און דאס איז דאך שוין ביי אונז אין האנט, אונזער אייגענטום, אונזער רכוש, ו... שוין אנטאפנד, און נישט נאר בבחי לסדר - מן השפה ולחוץ.

ואמר בענין לחם עוני, זהו מה שאנו אומרים בהלל: "אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא", כי במקום שיש מלחמה, יגיעה, שייך "הושיעה נא", כי כמו די עשיתי זה, אולם בענין לחם עוני, שאין יגיעה ואין מלחמה רק דרך הצלחה, רק מציאה, שייך לומר "הצליחה נא", כלומר: בעל-מוצלת, שהלך ומצא מציאה, שהיא באה בלי יגיעה וטורח רק דרך הצלחה, וזהו: "אנא ה' הצליחה נא".

מצה היא רפואה אולם העיקר הוא לחם החמץ שיחה שביעי של של פסח תש"ז

בסעודת שביעי של פסח תש"ז נתן לי שתי פרוסות מצה, ושם עליהן מלח, והתחיל לדרוש בלחם עוני ואמר: אין בין שבת ליום טוב אלא אוכל נפש בלבד, ואמר כי בשבת אין שום עבודה, אין שום יגיעה, רק הכל בא בדרך הצלחה לבד, וכל המוחין באים רק בדרך מתנה בדרך אחסנתא (אבל ביום טוב יש קצת עבודה), ולפיכך בשבת אסורה מלאכה, כי הכל ע"י הקב"ה

הלא משהו בטח אמר לך. אמר כן, בזמן שהייתי שקוע במחשבה ששהותי כאן הוא לבטלה, ניגש אלי ואמר: אפשר לאו הכי הוא? אמר הרבי אלימלך? און דעם איז טאקע די גרעסטע תורה, וואס דו האסט נאר געקענט הערן. ואמר: "שאל אביך ויגדך", א געליגעלנער טאטע קען אויך זאגען. והוסיף רבי משלו: "חרב שאול לא תשוב ריקם" א געליגענער שווערט טוט אויך זיין פונקציע, כאטש א געליגענע. אני שמעתי אה! ואחרים שמעו הוי טאטע, ואמר האפטער אפשר נישט דיין טאטע.

"וינצלו את מצרים", כאן שאל רבי שלמה בנו: למה גרשו אותם, הלא גרשו החיות שלהם?! וענה כי זהו קושיה, אולם זהו הנס שהיה נגוף ורפוא שלא בדרך המדרגה. "ולא יכלו להתמהמה", מפני שהמוחין האלה הם מוחין דחפזון, ולא שמכין לגמרי לז"א, רק עברו דרך העברה דרך חוטם, ולא יכלו להיות בבחי "מה" בדרך המדרגה, ולא יוכלו להשאר שם, כי אינם מסוגל, ואין לו כלים להם, לפיכך זה היה בחפזון.

וגמר: "חסל סידור פסח - כאשר זכינו לסדר אותו. כן נזכה לעשותו", ואמר: לסדר - אוסרעכענען, למשל: איינער מאכט א סעודה, רעכענט ער אויס וואס וועט זיין אויף רעד סעודה, דאס וועט זיין, דאס וועט זיין, אויף דער סעודה, כן נזכה לעשותו, זאל מען טאקע זוכה זיין דאס צום האבן, וואס מען האט אויסגערעכנט צום עסן, טאקע זוכה זיין צום האבין צום עסן. שאל כאן רבי ברוך בנו: בשלמא אזאך וואס מען קען שוין, וואס מען האט פארזוכט קאן מען סדרין, און אונזאגן וואס וועט זיין, און אפשר דאס וועט זיין, אבער א זאך וואס מען האט נישט פארזוכט, ווי אזוי קען מען סדרין דאס וועט זיין? והשיב: איך רעד וועגן

אלא צריך להשתמש בדברים המותרים לו כעין רפואה עד שיבריא ויוכל לעכל מאכלים רגילים, אבל אכילה סתם עיקר אכילה הוא ... ולא רפואות.

כן הוא בנידון דידן, מצה וחמץ, מצה - רפואה, מיכלא דאסותא, אבל עיקר האוכל הוא חמץ, כי העיקר הוא הלחם - המלחמות, כי מלחם צוברים כוחות לחיים, לעבודה, ולא מרפואות, וכל הרוחים וכל הנצחונות יש לנו רק כשיש לחם, מלחמות, יש שובע ויש נצחון, אך שלאמתו של דבר אנו איננו זקוקים לשובע, כי לא השובע נותן כוח לחיים חדשים רק האכילה, והשביעה היא רק תוצאה הכרחית של האכילה, אבל לא המטרה, להפך, שביעה מכבידה לפעמים ומונעת כוח לעבודה, כן במלחמות, אע"ג שהתוצאה של מלחמה מוצלחת היא הנצחון, ובכל זאת לא הנצחון הוא העיקר, רק ההתמודדות והתכונה למלחמה, לקרב, שהם מוציאים תמיד את הלוחמים האמיצים מרפיון ידים מעצלות, משויון נפש, מבטלה, משעמום, ומעורר את הכחות הטמונים שבנפש, שבלאו הכי היו נרדמים ומתנונים, ומוציאים לאור פעולה שבלאו הכי אפילו לא היו חולמים עליהם, כ"כ גדולה תכונת המלחמה.

בבחי' "הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים", שהוא ענין גמר התיקון, אשר אז כל אחד יראה כי הכל עשה הקב"ה, ואין לו לבן אדם שום חלק בו, אבל ביום טוב שבו גם כן המלאכה אסורה, מלאכה אין בו כדכתיב: "כל מלאכת עבודה לא תעשו", אבל "כל מלאכה" לא כתיב, היינו קצת עבודה יש בו. וזה שאמרו: אין בין שבת ליום טוב אלא אוכל נפש בלבד. ומהו העבודה שיש בו: אוכל נפש, להכין, לעשות, להמשיך, אפילו ביום טוב, שהוא העבודה הזאת מותרת ביום טוב. ואמר שברכת המזון ביום טוב הוא שבת. ושאלתי: ומהו ברכת המזון דחול? אמר: יום טוב.

ואמר: כי מצה הוא אסותא - רפואה, ורפואות נותנים רק לחולה כדי שיתרפא ויחלים, אבל הרפואה בעצם אינה מאכל, זהו רק תקון שהחולה ישוב לאיתנו, ויוכל להמשיך עבודתו ודרך חייו כתיקונו כבריא. אבל לא יתכן לתת לבן אדם בריא רפואות, כי להפך לאדם בריא שאינו זקוק לרפואות, הרפואה אינה מעלה ואינה מורידה, מה שאין כן לחולה שכן הוא זקוק לרפואה, כדי שאח"כ יוכל לשוב למאכליו הרגילים. וכמו שלחולה אסור לתת מאכלים חזקים רגילים, שאוכלים בריאים שבטח יזיקו לו,

אחרי התפילה אצל רבינו יחיה אמר לי, וחזר ואמר לי איש אלקים קדוש זה: חרות פון רבין, פריי פון אלע שעבודים. אלץ וואס מען טוט איז לעשות נחת רוח ליוצרו. קיין סרסור, קיין פארמיטלער, דארפסט נישט קיין עצות און הדרכות, אלץ וואס דו טוסט איז פון אויבערשטן מכוון. פריי פריי, מוחין דחירות, די גרויסע מוחין דחרות, מוחין דאו"א, פריי פון אלע שעבודים, גאולה שלמה באופן פרטי, קיין זאך קאן דיר נישט משעבד זיין, ביזט קיינס נישט אונטערווארפן ביזט דבוק צום כל יכול, צו חירות נצחית, ברגע שאתה מרגיש זה פאלען אלע קליפות א וועק, און אלץ בוקטזיך און קניט (-כורעים ומשתחיים) פאר דיר, דיין רצון דיין ווילן מוז מקויים ווערן, מוז ווערן געזעצט, דיין ווילן מוז ווערן פאר אלע ארומיקע געזעטן און בעפעהל, אלץ מוזן זיך דיר פאלגען און פאלן פאר דיר. וכן המשיך לשוחח אתי ולמסור לי המתנה והבשורה הגדולה הזאת מן השמים עד שנכנסו התלמידים והפסיק, ואח"כ שיצאו ונשארתני אתו, אמר לי: און אז מען האלט שוין דערביי, דארפן נישט זיין קיין שעבודים, און אויב מען וויל פון דעם פטור ווערן בעט מען, איז מען מתפלל. והתכוין להענין שהיה לי בביתי אז ערב פסח וכו'.

שיעור זהה אמור בהסולם סעיף קכ"ה, שנת תש"ט

רבי חייא פתח: אני ישנה ולבי ער - "אני ישנה" בגלותא דמצרים. "ולבי ער", "לבי" מלשון ל"ב נתיבות חכמה, שהם אורות דקיקין טיפין שעדיין לא מאירים מפאת חסרון חסדים, אולם מוכנים

ואם תשאל: אם כן העיקר והחשיבות והמטרה היא רק המלחמה, למה הנצחון בכלל, שהוא רק המרדים הכחות הפנימיים שנתעוררו במלחמה, ולמה בכלל הנצחון ששם סוף למצב המרומם של פעולה ותנועה נועזת, והנצחון מביא לידי הפסקת כל זה, ותרדמה? התשובה: כי בלי נצחון בסוף לא ירצו להתחיל ולנהל מלחמות, כי כך הוא בן אדם שמוכרח להיות לעיניו דבר סופי מושך ומבטיח, כי הוא נותן דחיפה לפעולה שירצו לנהל מלחמות.

וכן הוא בעבודת ה', חמץ ומצה, מצה הוא בבחי' נצחון, שיש צורך בו רק לתת דחיפה שירצה לצאת לקרב, למלחמה, שיהיה מטרה לנגד עיניו, אבל העיקר הוא הלחם הקרב, החמץ שיש בצדו כל המעלות שספרנו לעיל, וזהו ענין מה שאנו אוכלים מצה בפסח, ואחר ספירת העומר חמישים יום נאמר - "תביאו לחם תנופה חמץ תאפנה", ולכך מביאים ולא מקריבים בשבועות חמץ ולא מצה, כי ימין בעצמו לא נכון ושמאל בעצמו לא טוב, אבל שבועות זהו הרצוי.

פסח הוא ענין חירות ליל התקדש הג פסח ה'תש"ח

דינים, ושם היא בשלמות למעלה מחזה, ושם אין שום אחיזה אל הקליפות.

"קול דודי דופק" - דא קב"ה דאמר: "ואזכור את בריתי". פתחי לי פתחא כחדודא דמחטא ואני אפתח תרעין עילאין. כאן מבאר הוזהר ענין פתח ופסח. כי הז"א הוא כידוע בחסדים מכוסים מאמא, והם אוירא דכיא. אולם מטרם שהנוקבא משפיעה לו חכמה הוא אויר סתם, ו"ק. וזהו אומר: "פתחי לי כחדודא דמחטא" - אם אחר תמעטי את עצמך לנקודה תחת היסוד, ואז יהיה מסך. ואע"ג שאז תשארי רק "כחדודא דמחטא", אבל על המסך הזה אני אמשיך חסדים, "ואפתח לך תרעין עילאין. אי אנת לא תפתח פתחך הא אנא סגיר, מפני שבי אין השגה, כי אני מצד עצמי בחסדים מכוסים, ואין לי צורך בחכמה הזאת שלך. לי יש צורך בחכמה דימין, שבחכמה זו אין לתחתונים שום השגה. ולפיכך: דלא ישכחון לי. בגין כך "פתחי לי אחותי", דהא פתחא לאעלא לי, כך הוא. היינו כמו שאמרנו, שהז"א הוא בחסדים מכוסים, [כמו] הבינה שהחסדים שלה הם ג"ר ממש, מבחי' מחזה ולמעלה, שהם צריכים חכמה דימין. שלהארת חכמה היינו חכמה דשמאל, אין להם לגמרי צורך. כי הג"ר שלהם היינו

ומזומנים אחרי תיקונים. והענין הוא - כי ישנם שני מצבים (בנוקבא: א) מצב של שני מאורות הגדולים, שאז הנוקבא בשוה עם הז"א מקבלת מהבינה, ומקבלת שם ג"ר דרוח בשלמות, ואז שני מאורות הגדולים. ב) אבל אז יש קטרוג, שאיננה יכולה להשפיע לבניה. ואז היא ממעטת את עצמה לנקודה תחת היסוד, ומתחיל הבנין שלה מחדש, שזה נקרא חמץ, מוחין דחמץ. ובשעת יציאת מצרים היתה "אני ישנה" - במצב של הסתלקות המוחין לפני מיעוט הירח. ואז אחרי התיקונים הידועים התחילה הגאולה.

בזמן השעבוד היתה במצב הא' של שני מאורות הגדולים, שהיא בהוד והוא בנצח. והיא בשלימות כליה - ג"ר דהארת כלים, ושוה בקומתה אליו. אבל אז אינה יכולה להשפיע לבניה. וזה נקרא גלות, עוני. ואז יש קטרוג, ואומר לה הקב"ה: "לכי ומעטי את עצמך". ואז יש הסתלקות המוחין, ומתחילה להבנות מנקודה שתחת היסוד, לפרצוף שלם, ויכולה להשפיע לתחתונים לבניה - לנשמות הצדיקים, ולגאולה. אבל אז אין לה מגרמה ולא מידי, אלא מה שנותן לה בעלה. וזה נקרא מוחין דחמץ. אבל מוחין דמצה הם אב"א, בחי' שני מאורות הגדולים, ששם אין

בדרך המדרגה, לקבל המוחין
דגדלות ולזכות לשלמות לשלם
דעלמין, לג"ר. כי אז החצי ת"ת
נהי"ם שלך, יפלו מקודם אל גו"ע
שלהם, ואח"כ בזמן הגדלות יעלו
ממך, ויזכו לאותם המוחין. כי
תחתון העולה לעליון נעשה כמוהו.

שיחה בענין "הזורעים בדמעה ברינה יקצורון. מוצאי החג - פסח

"הזורעים בדמעה ברנה
יקצורון", בדמעה מלשון דמע
אויסמישען, שדמוע ... חוב לעינינו
בענין ... חטא, וענין הזריעה באה
תמיד ע"י הזדמנויות שלכאורה
נראות כמו חטא, ובוכין עליה
ומתחרטין ומתכאבין - איך באו
לידי כך, ושבים בתשובה שלמה
בתפלות ותחנונים. ואז "ברנה
יקצורון", אז מהחטא הזה שבא
בדרך דמע, דחיה, שהקב"ה כאלו
דוחה אותך, ואתה מרגיש הדחיה
בחוש, ויש לך צער וחלישות
הדעת, ואתה מתחיל לחפש עצות -
איך לשוב בתשובה שלמה, ולבקש
ממנו סליחה וכפרה על החטאים
שנזדמנו לך, ואתה מתחיל לפשפש
במעשים - מנין לך העסק הזה,
המקרה הזה? שבעצם [איך] באת
לידי חטא ח'יו? ואתה מתחיל
לשאול - למה מקודם שעשית זה

החסדים שלהם, הם אוירא דכיא,
שלתחתונים אין שום השגה בהם.
ולפיכך הוא אומר לה "פתחי לי
אחותי", דהא כל השגתם של בניך,
בי, הוא רק על ידך, הארת החכמה,
ולא ג"ר ממש, [דיוצא] ע"י המסך
דחיריק שממעט בחי' אוירא דכיא,
שבו אין להם השגה.

כמו דוד מלכא, אע"ג שמדריגתו
היתה כל כך גבוהה, מבחי' ג"ר,
ובכל זאת מבחינתו הפרטית לא
יוכל לעלות למלך - לז"א, אלא ע"י
המלכות. לכן גם הוא בחינתו
הפרטית זקוק לפתחי לי - למסך
דחיריק, לקטנות, דהא אנא סגור.
אבל ע"י התקון הזה של פתחי לי
שערי צדק, [שגורם] ההמעטה
וקטנות, יוכלו אחר כך: אבא במ
אודה יק. "אבא" לשלמות לג"ר,
לגדלות המוחין, לבחי' אודה י"ק,
ואין שבח והודאה אלא בעת
שלמות וגדלות. לבחי' זה השער
לה' לאשכחא ליה ולהתדבקא ביה.
ועל דא "פתחי לי אחותי רעיתי,
שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי
לילה". בגין לאזדווגא עמך ולמהוי
עמך בשלם דעלמין. מפני שהוא
עמך, הפתחא שלך, שהוא החדודא
דמחטא, הקטנות, המעוט, הטיפין
טיפין. אי אפשר להגיע "לשלם
דעלמין" ג"ר, כי מצד עצמם אינם
ראויים למוחין האלו. רק ע"י
המעוט שלך, הם יכולים אחר כך

לא הרהרת במחשבתך איך לפעול,
ואולי לא היית בא לידי חטא ? און
דאנן: "ברינה יקצורון, אז פריער
איז דער ענין זריעה בדמעה, היינו
אין צומישונג, אין בלבול, אין
חשש פון עברה, נישט ח"ו פון
גראבע חטאים אז מען פאלט שוין
אינגענצען אועק, נאר אין חשש פון
נפילה, פון אועקפעלין פון דבקות,
פון דחיה, פון אריינבריינגען עפעס
פראסטקייט נישט ריין קייט אין
דעם קדושה, אין שטערן דער
קדושה כלומרשט, אין דמעה -
דמאי - נישט טהרה נישט קדושה
נישט טומאה, אין אזא
אנבאלאסטן צושטשנט [-מצב כה
בלתי שקול], אין מען כאפט זיך,
אין מען איז חוזר בתשובה, העלפט
דער אובערשטער אז מען איז
"קוצר ברינה", איז דא וואס צו
שניידען, מחצדי חקלא, און מען
קריגט התקרבות, און מען ווערט א
מקורב צו אויבערשטן, - "הזורעים
בדמעה ברינה יקצורון".

הרה"צ דוד מינצברג זצ"ל טעם השם "שבת הגדול"

טעם למה נקרא שבת הגדול, כי ידוע שאור של שבת הוא אור עתיק, דהיינו השגחה פרטית, שלא ע"י אתערותא דלתתא. וגם האור של יום א' דפסח ג"כ הוא אתערותא דלעילא, רק ע"פ נס. לכן בשבוע שחל בו פסח נקראת שבת שלפניו שבת הגדול, זאת אומרת שאור של שבת הוא יותר גדול מכל שבת אחר - שנמשך גם על אמצע השבוע ביום א' של פסח.

הרה"צ רמ"ב למברגר

זצ"ל

הגלות גורמת שהעבודה היא

בפנימיות

ערב פסח שנת ת"ש

כל איש ישראל צריך להשיג את

כל התורה

מוצאי שביעי של פסח שנת

ת"ש

מהדברי תורה מה שאמר בזמן
הישיבה. בשנת היין. שביעי
של פסח בערב, ואין מוקדם
ומאוחר:

אמר שקיבל מרבו, שאמר בשם
אביו, אדמו"ר מפוריסוב, שאמר
בשם אביו ר' אשר, בשם אביו
היהודי הקדוש - שכל איש צריך
לקבל את התורה מקודם בבחי'
חלקי נשמתו, ואח"כ בבחי' "כל
התורה שמו של הקב"ה". וצריך
להתחיל מבראשית, וכן קבלת
התורה מסיני, עד "לעיני כל
ישראל" ועיקר להתחיל
מבראשית". ומקודם הנה הולך
ומקבל כל התורה בבחי' אחרים,
ואז בלעם ופרעה הם קליפות,
ואח"כ בבחי' הפנים, והכל הם
שמותיו. והנה התפשטותו דמשה
צריך להיות בתוכו, בתוך לבו
ואבריו, וכל מי שנולד מלידתו
ביתר עביות וביתר פסולת הנה הוא
מסוגל יותר, כמ"ש "ויפסול"
(רש"י שמות ל"ד א' על המילים
"פסל לך") מכאן נתעשר משה.
דוגמת מה שכתוב אצל יצחק:

כשהלכתי עם אדמו"ר שליט"א
לאפית המצה, הנה נמצא בנו שבא
מתל אביב, רק בשביל שלש מצות
של ערב פסח, אמר שזה החילוק
בין בני ארץ ישראל לבני גלות,
(שע"י) שהגלות גורמת שעיקר
העבודה ומסיני היא בפנימיות ולא
בחיצוניות.

בפסח הוא בחי' חיה ומאכל

בהמה, ובשבעות הוא יחידה

ומאכל אדם

בפסח שנת ת"ש

אמר שאותו האור שמקבלים
בליל א' של פסח, הנה זה בעצמו
מקבלים בשבעות, רק בפסח הוא
(עדיין) בחי' מאכל שעורים שמאיר
אפילו לבחי' הבהמה, ובשבעות
ע"י קבלת התורה עם נותן התורה
נעשה מאכל אדם. וגם החילוק בין
ספירת העומר שהיא על בחי'
יחידה, לבין שבעת ימי החג שהם
על בחי' חיה. יום הא' הוא התחלה,
וביום השביעי היא גמר הקבלה
מלשון שביעי "שבי היא".

חנם" (במדבר י"א ה'). הנה אנו רואים - הן לפי הפשטות, כמ"ש בתורה, "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", והן על פי הסוד, שהיו להם אורות דו"ק. אבל אורות דו"ק הם בחי' כזו שעובדים קשה, אבל מקבלים תיכף תענוג על זה, לכן לא הרגישו מקודם את הגלות, לפי שכל מה שעבדו יותר קשה היה להם יותר תענוג, לפי שכן דרכם של אורות דו"ק.

אכל עיקר הגלות היה בסוף, כמ"ש: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה" (שמות ב' כ"ג), היינו בבחי' הדעת, כמ"ש: "את פיתום ואת רעמסם", היינו שהכל הולך ל"פי התהום", שהכל לקחזו הקליפות. כמ"ש רש"י: שכל מה שבנו הכל נבלע. ע"כ היו צריכים דוקא לבחי' משה, שהוא בחי' רעיא מהימנא בבחי' הדעת. וכמ"ש שבים היה הנם יותר גדול מבמצרים, שבמצרים כתוב: "והאיש משה גדול מאד", עיין לעיל שאיש הוא בחי' ו"ק, אבל על הים שאמרו שירה, כמ"ש: "אז ישיר משה ובני ישראל, שכל הששים רבוא ישראל, וכן משה, אמרו כולם ממש אותם המילות של השירה, רק הכוונה שהיתה בחי' התפשטות הדעת, שכל אחד הרגיש מה שהרגיש חברו, וכן מה שהרגיש משה רבינו, שהוא בחי' הדעת

"גדול זבל פרידותיו של יצחק מכספו וזהבו של אבימלך". כי אם אין מיד עביות ופסולת שהם הכלים. הנה כתיב "ויעמוד השמן" (מלכים ב' ד' ו'), כי אין עוד כלי. ואמר שזה הטעם שהצדיקים אינם מבטלים את המניעות, לפי שזה הכלי שלהם.

הפרט והכלל שוים

גם אמר: מה שאיתא - "כל הנזהר ממהו חמץ בפסח מובטח שלא יחטא כל השנה" היינו שיום אחד ג"כ כולל שנה אחת, שהפרט והכלל שוים הם. וכן כל ימיו, ששנה וכל ימיו ג"כ אחד הוא, שהפרטי של שנה וכן כל ימיו ג"כ אחד הוא.

אחר חצות המשיך הדברי תורה

של אתמול, מה שעולים על

זכרוני לאט לאט בלי סדר:

ענין גלות מצרים אמר: שאיתא בכתבי האר"י ז"ל, שגלות מצרים היתה בבחי' הדעת, אבל אורות דו"ק היה להם הרבה, כמ"ש: "בשבתינו על סיר הבשר" (שמות ט"ז ג'). וכן מצאנו שהיה פחד - "והיה בראותם מלחמה" יאמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר י"ד ד'). וכן כתיב: "זכרוני את הדגה אשר אכלנו במצרים

**סגולת חודש ניסן היא לעשות
בהשתוקקות
מוצש"ק שבת הגדול תש"א**

שאל אותי: אם עושה השתוקקות
אשר זה החודש הוא מסוגל לזה?

**בחורין ובסדקין לא יבדוק מפני
הסכנה
ו' עש"ק ויגש**

הנה כתוב בגמרא דבחורין
ובסדקין לא יבדוק בדיקת חמץ,
מפני הסכנה. ופריך: דמצוה מגנא
ומצלא?! ותרין - גזירה שמא
יאבד לו מחט.

יש להבין: למה לא חיישינן שמא
תהיה לו מחשבה פסולה, דהיינו
שבשביל מצווה צריך לייגע א"ע
כ"כ? ונבאר הענין: כי אמרין
בגמרא - דשבביל זה אין חמי
טבריה בירושלים, כדי שלא יאמרו
העולים לקיים מצות ראייה מ"ראיה
כל זכורך" - אלולא באנו בשביל
חמי טבריה בלבד דיינו. היינו נמצא
שעליה היא שלא לשמה. והמובן
הוא שאם יבוא לביתו, וחושב מה
יש לו בעליה זו, שמיגע א"ע כ"כ,
נמצא שהוא חשב מחשבה פסולה
(מ"מ אמרינן כיון שלא יכול לתרין
א"ע בעליה זו, לכן סכ"ס יתחרט
עליה כשיתחרט על כל עונותיו),

הרגישו גם הם, לכן אמרו כולם את
השירה בשוה, שהוא בחי' ראש
וג"ר.

וכן עד"ז מי שזוכה להתחיל
התורה מבראשית, הן בבחי' חלקי
נשמתו, הן בבחי' "כל התורה כולה
שמותיו של הקב"ה", הנה ממילא
משיג את כל מה שהיה בבחי'
הכלל, ואין צריך לבחי' החיצונית
והגשמיות של התורה, לפי שכבר
היה פעם אחת בבחי' הכלל.

**"כל המחלה אשר שמתי במצרים
לא אשים עליך כי אני ה'
רופאך"**

גם פירש את הפסוק "כל
המחלה אשר שמתי במצרים לא
אשים עליך" (שמות ט"ו כ"ו), שזה
סתירה לסוף הפסוק "כי אני ה'
רופאך", רק הכוונה שבמצרים
שעדיין לא זכו לבחי' הדעת, עדיין
לא הרגישו שכל המכות היו מאתו
ית', לפי שבזמן המכה והיסורים
אין כבוד שמים שירגישו שהשי"ת
נותן המכות, אבל אח"כ כשזוכים
לבחי' הדעת, היינו ש"אני ה'
רופאך", אז רואים שהכל היה ממנו
ית'. אבל אז מרגישים שגם המכות
היו לטובתם, אבל אינם מרגישים
רק תענוג.

וזדונות נעשה לו כזכיות. אבל אם יהיו חמי טבריה בירושלים, ואמר: אעפ"י שבשביל המצוה אינו כ"כ כדאי להתיגע, מ"מ אינו מתחרט על העליה משום שהיה בחמי טבריה, נמצא שהוא אינו מחשב שעשה פגם, כי אינו מתחרט על העליה. אבל באמת כיון שלפי חשבוננו היתה העליה בשביל חמי טבריה ג"כ, א"כ היגיעה שוה בשביל חמי טבריה. וכן בבודק חמץ שהוא חושב שהיגיעה שוה לפי שנמצא לו מחט, נמצא שאין מתחרט על היגיעה, משום שהוא מצא מחט ששוה היגיעה. אבל באמת לפי חשבוננו על המצוה אין שוה היגיעה הזאת. נמצא שלעולם לא יתחרט על זה. גם נמצא מכל זה שאם עוסק זמן הרבה על דבר, והיה לו ביטול הזמן, ומתריך על עצמו שמ"מ עשה עכ"פ מעט, וזה ג"כ טוב, נמצא שלעולם לא יתחרט על ביטול זמן זה. לכן יש לנו מזה שלא היה שם החמי טבריה, שלא יכול לתריך א"ע שעכ"פ היה, אלא יאמר (שלא יש לו כלום בעליה) שלא היה צריך ליגע א"ע כ"כ, כיון שיודע בעצמו שעשה עבירה, היינו שאמר שאינו כדאי ליגע. שכן יתחרט. וזדונות.

www.orhasulam.org אור הסולם : מרכז מורשת בעל הסולם

אור הסולם

מרכז מורשת בעל הסולם

www.orhasulam.org

www.orhasulam.org אור הסולם : מרכז מורשת בעל הסולם
”משה עבדי” מאת הרב משה ברוך למברגר זצ”ל